

Благодійна організація «Фонд імені Павла Муравського»
Піщанські районна рада та районна державна адміністрація Вінницької області
Міжнародна громадська організація українців «Четверта Хвиля»
Міжнародна громадська організація «Україна–Польща–Німеччина»

За підтримки Міністерства культури і туризму України,
Міністерства закордонних справ України,
Вінницьких обласної ради та обласної державної адміністрації
Національної всеукраїнської музичної спілки

**ПЕРШИЙ
МІЖНАРОДНИЙ
ХОРОВИЙ КОНКУРС-ФЕСТИВАЛЬ
*імені Павла Муравського***

Село Дмитрашківка
Піщанського району Вінницької області
24–28 червня 2010 року

Упорядник і редактор
Олександр ШОКАЛО

**ДО УЧАСНИКІВ
ПЕРШОГО МІЖНАРОДНОГО ХОРОВОГО КОНКУРСУ-ФЕСТИВАЛЮ
ІМЕНІ ПАВЛА МУРАВСЬКОГО**

Дорогі колеги диригенти! Рідні мої земляки!

Всі учасники Міжнародного хорового конкурсу-фестивалю мого імені!

Сердечно вдячний вам за ініціативу й організацію цього свята акапельного співу в моєму рідному селі!

Цей культурно-мистецький захід спрямований на розвиток традиції акапельного академічного співу, на популяризацію української співочої культури та обмін творчими здобутками з іншими культурами.

Аби піднести на високий мистецький рівень і гідно представити на світових обширах академічний хоровий спів, необхідно розвивати в людях культуру сприйняття музичного мистецтва. Потрібно знаходити яскравих виконавців і показувати їх на конкурсах-фестивалях, концертах як взірці, на які варто орієнтуватися.

Розвиток музичної й загальної культури треба починати з дитинства: уже в ранньому віці виявляти талановитих дітей і створювати для їхнього творчого розвитку належні умови. Піднесення мистецького рівня музичної культури матиме величезний вплив на розвиток усієї культури. Тому високопрофесійна виховна музика – хорова, оперна, симфонічна – завжди має тримати еталон правдивого мистецтва й виховувати, збагачувати людські душі.

Для розвитку музичної культури потрібно застосовувати різні засоби, а головне – відновити традицію акапельного хорового співу. Традиційний хоровий спів у натуральному ладі допомагає людям витончити, уладувати свої відчуття й пробудити любов до чистого співу. А чистий спів спонукає людей до чистого, висококультурного життя, сприяє наведенню ладу в суспільстві. *Чистий спів можна порівняти з чистою водою і чистим повітрям: чистої води хочеться напитися, чистим повітрям хочеться надихатися, чистого співу хочеться наслухатися, з чистою людиною хочеться наспілкуватися.*

Як же досягти чистоти співу? Передусім треба полюбити твір. А щоб полюбити хоровий твір, необхідно знайти красу в кожній окремо заспіваній ноті. Необхідно налаштувати себе на чистоту внутрішньо. А техніка – то вже другорядна, зовнішня сторона. Оволодівши технікою диригування, не можна вважати себе завершеним майстром хорової спеціальності. Техніка диригування – це тільки засіб до опанування вершинами цього фаху. Хто хоче стати диригентом, фахівцем високого класу, зобов'язаний наполегливо, систематично працювати над удосконаленням цього фаху, не менше, ніж працюють скрипалі й піаністи. Пояснювати співакам треба не словами, а професійно заспіваною нотою або фразою. Усе залежить від диригента-хормейстера: який диригент, такий і хор. Щоб стати диригентом-професіоналом високого рівня, необхідно працювати з хором у межах натурального ладу. Навчитися бачити у партитурі те, чого там не написано.

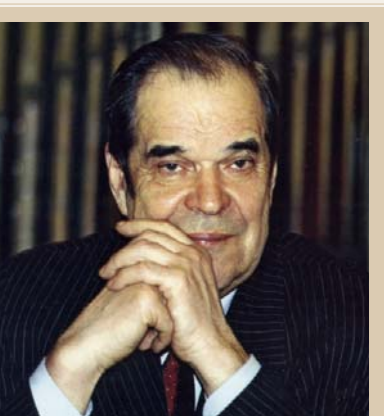
Нам, диригентам і співакам, належить тримати еталон чистоти в співі й житті, незважаючи ні на що. І тому я закликаю всіх, хто має відношення до музичної культури, самовіддано працювати над піднесенням виконавської якості. І це стане показником якості й нашого мистецтва, й життя взагалі.

А якість сама не прийде, за якість треба боротися!

Павло МУРАВСЬКИЙ,

Почесний Голова журі,

Герой України, професор Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського

Достойна музична громадо! Дорогі земляки маестро Муравського!

Не кожному майстрові хорового діла випадає благословенна доля упродовж майже цілого століття працювати й віддавати рідному народові всю силу свого могутнього таланту, палке горіння свого серця, зрештою – невичерпну енергію свого життя. Така людина живе й творить серед нас – це Павло Іванович Муравський, легендарний український хоровий диригент і педагог. Постать Павла Муравського, достойного сина української землі – це уособлення щиросердної віри у велику силу й непереможність національного духу нашого народу, неповторність і унікальність його культурних традицій.

Понад 75 років Павло Іванович самовіддано працює й цілеспрямовано йде непростим шляхом до вершини досконалості, до високопрофесійної довершеності майстра хорового мистецтва. У святковому концерті на честь 95-ліття маестро, який відбувся на сцені Колонного залу Національної філармонії, блискуче прозвучав студентський хор Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського під орудою ювіляра.

Попри всі історичні колізії нашої багатотраждальної країни, Павло Муравський і як творець, і як педагог дає нам приклад чесності й відвертості у своїх високих пориваннях і прагненнях, як тому вчили його попередники й наставники. Серед них імена видатних діячів, які є гордістю світової музичної культури: Григорій Верьовка, Нестор Городовенко, Клавдій Птиця, Владислав Соколов, Григорій Ширма, Роберт Шоу, Натан Рахлін, Станіслав Людкевич, Пилип Козицький, Левко Ревуцький, Борис Лятошинський, Євген Козак, Борис Гмиря, Іван Козловський та інші.

Подібно до великих українців – Миколи Лисенка, Миколи Леонтовича, Олександра Кошиця – Павло Муравський разом із ушавленими українськими хоровими колективами, капелами «Трембіта», «Думка», студентським хором Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського виборював місце під сонцем для української пісні. Вражає масштабність творчості цього талановитого музиканта-хормейстера, вірцевість його професійних відкриттів. «Хорова школа Муравського» виховала тисячі співаків, диригентів, які успадкували від учителя високопрофесійне володіння всім арсеналом хорової справи, уміння створювати індивідуальний художній стиль, глибоко проникати в сутність виконуваних творів, суворо й критично ставитись до таких головних чинників як точність інтонації, краса звуку, широка тембральна палітра, надання смислових акцентів музичній мові. А головне – Павло Іванович навчає шанувати свій народ, плекати рідну культуру. Упродовж усієї творчої діяльності Павло Іванович вірний своїй громадянській позиції в безкомпромісній боротьбі проти фальші в звучанні хорів та в стосунках між колегами і взагалі між людьми.

Тож, глибоко переконаний, Міжнародний хоровий конкурс-фестиваль імені Павла Муравського стане могутнім чинником популяризації акапельного хорового співу й виховуватиме і в співаків, і в слухачів високі моральні якості чистоти й чесності перед собою і Всевишнім. Щиро бажаю всім нам творчих успіхів!

Із вірою й любов'ю

Анатолій АВДІЄВСЬКИЙ,

Голова журі,

Герой України, Голова Національної всеукраїнської музичної спілки

Дорогі гості! Шановні добродії!

Сердечно вітаємо всіх вас на благословенній Подільській землі, яка дала Україні й світові генія української музики Миколу Леонтовича та великого диригента й педагога ХХ–ХХІ століть Павла Муравського.

Вітаємо Вас у мальовничому Піщанському краї, де чисте повітря, пташині співи, річки й цілющі джерела, поля й луки, ліси й парки – все чекає на Вас.

Історія переплітається тут із легендами, унікальні пам'ятки природи й культури єднають нас із минулим та зворушують своєю первинною красою.

Саме на цій мальовничій землі серед чистої, розкішної природи й сердечних людей народився Павло Муравський – наш сучасник, видатний диригент і педагог ХХ–ХХІ століть, Герой України, Народний артист України, лауреат Державної премії України імені Т. Г. Шевченка та Міжнародної премії імені В. І. Вернадського, повний кавалер ордена «За заслуги», почесний академік Академії мистецтв України, професор Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.

Земляки із вдячності за його унікальний талант і самовіддану творчу працю для розвитку української культури й прославлення її у світі збудували Меморіальну садибу-музей, яка розташована в заповідній місцевості «Зачарована долина».

Це одна з наймальовничіших місцевостей в Україні – райський куточок Поділля. Тут зачаровують скелі в декілька десятків метрів, мальовничі серпантини, розмаїття флори й фауни, що занесене до Червоної книги України. Тут стрімко в'ється між двома великими пагорбами річка Кам'янка.

Тут також знаходиться заповідне урочище «Княгиня» з цілющими джерелами мінеральних вод.

І на цій благодатній землі споконвіку живуть красиві люди й лунає їхній чистий спів. Тут джерела таланту й творчої наснаги, життєвої сили й пам'яті нашого великого земляка Павла Івановича Муравського. Тому саме тут, у селі Дмитрашківка Піщанського району, започаткували й проводимо Міжнародний фестиваль хорошого мистецтва імені Павла Муравського.

Шановні гості й земляки, всім вам бажаємо міцного здоров'я, щастя, радості й невтомної творчої праці!

**Голова Піщанської районної Ради,
Голова Організаційного комітету
І МХКФ імені Павла Муравського
Віктор КИРНАСІВСЬКИЙ**

**Голова Піщанської
районної державної адміністрації
Іван ПЛАХОТНИЙ**

Павло МУРАВСЬКИЙ

Творча біографія

Маестро Павло Іванович Муравський – патріарх українського хорового мистецтва, Герой України, Народний артист України, лауреат Державної (тепер – Національної) премії України імені Тараса Шевченка та Міжнародної премії імені В. І. Вернадського, повний кавалер ордена «За заслуги», почесний академік Академії мистецтв України, професор Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.

Народився Павло Муравський 30 липня 1914 року в селі Дмитрашківка Ольгопільського повіту Кам'янець-Подільської губернії (тепер – Піщанський район Вінницької області) в селянській сім'ї. До шістнадцяти років Павло жив у рідній Дмитрашківці: закінчив семирічку, навчився грати на скрипці й співав у альтовій партії в сільському академічному хорі, яким керував його двоюрідний брат Степан Білянський – випускник Тульчинського педагогічного технікуму, учень Миколи

Леонтовича. *«Найбільше я любив співати в нашому сільському хорі. Той спів хвилював мою юну душу»*, – згадує незабутні враження дитинства Павло Іванович.

Після закінчення Київського музичного технікуму (1934) П. Муравський працював учителем музики в середній школі у м. Чорнобилі і керував дитячими хорами. У 1936 вступив на диригентсько-хоровий факультет Київської державної консерваторії, яку закінчив у 1941 р. з кваліфікацією – диригент хору, викладач музичного училища. На війні керував хором Військово-морського училища протиповітряної оборони в м. Енгельс (1941–1942) та полковим хором Північної Тихоокеанської флотилії (1942–1943). У 1943 р. старший лейтенант Муравський організував Червонофлотський ансамбль пісні й танцю Північної Тихоокеанської флотилії та був його художнім керівником і головним диригентом до 1946 р. З 1946 по 1948 працює диригентом Державної академічної хорової капели «Думка» та викладачем диригентського відділення Київського музичного училища. Старші покоління поціновувачів української співочої культури знають Павла Муравського як довголітнього (понад 20 років) художнього керівника та головного диригента державних українських хорових капел «Трембіта» (з 1948 по 1964) і «Думка» (з 1964 по 1969). Ще в капелі «Трембіта» маестро Муравський запровадив методику акапельного співу й відтоді не розлучається з камертоном. Для молодших поколінь українських музикантів Павло Іванович – улюблений вчитель: понад 40 років працює професором та головним диригентом і художнім керівником студентського хору Київської державної консерваторії (з 1995 – Національна музична академія імені П. І. Чайковського). Видатний педагог виховав близько 1000 диригентів-хормейстерів, створивши в українській музичній культурі свою школу акапельного співу – **Хорову школу Муравського**. Велику творчу перемогу здобув студентський хор під керівництвом Павла Муравського на Міжнародному хоровому фестивалі в Канаді 1993 року, виборовши перше місце серед 84 хорів із різних країн світу.

Маестро Павло Муравський виконав і записав на платівки, касети й компакт-диски понад 1000 хорових творів різних авторів: Д. Бортнянського, М. Березовського, А. Веделя, Г. Сковороди, О. Кошиця, С. Людкевича, П. Чайковського, Л. Бетховена,

А. Моцарта, Дж. Верді, Г. Малера, А. Скрыбіна, І. Стравінського, багатьох інших українських та зарубіжних композиторів. У 1972 р., за рекомендацією Петра Шелеста, маестро Муравський записав «Шедеври української музики» (Церковна музика), а також усі хорові твори Миколи Леонтовича до 100-річного ювілею композитора.

Маестро Павло Муравський як достойний учень і послідовник легендарного диригента Олександра Кошиця своїм високим обдаруванням продовжив і збагатив давню традицію українського хорového мистецтва. А просвітницьким прагненням поширити культуру високомистецького хорového співу по всій Україні Павло Муравський утверджує великий громадянський почин видатних композиторів Миколи Лисенка й Кирила Стеценка: *«Необхідно запровадити з початкової школи серйозне вивчення нотної грамоти й хорového співу. За чотири роки діти читатимуть ноти, як книжку, а в нашій країні зростатимуть високопрофесійні співаки, ансамблі й хори. А Україна має рідкісний, багатий голосовий матеріал».*

У Павла Івановича розкрилася нова грань його феноменального таланту – філософ музики. Він як мудрець говорить формулами, якими висловлює свої світоглядні засади творчості й життя: *«Виконавська сирість – ворог правдивого мистецтва»;* *«Чистота, краса – це ознака чистої душі. А з чистою душею треба чисто співати»;* *«Чистий спів спонукає людей до чистого, висококультурного життя»;* *«Чистота співу – чистота життя».* Патріарх українського хорového мистецтва дотримується принципів моральності в житті й професійній діяльності. Моральний принцип Павла Муравського *«Менше говорити, а більше діла робити»* перегукується з імперативом Олега Ольжича: *«Нащо слова? Ми діло несемо».*

Незважаючи на свій поважний вік, великий маестро сповнений сил і натхнення й працює не покладаючи рук. Заповітний творчий задум Павла Муравського: записати на компакт-диски із взірцевим академічним хором 157 хорових творів на слова Тараса Шевченка до 200-річного ювілею національного генія. Цей грандіозний за суспільною значущістю мистецький проект маестро Муравський назвав **«Пісенний Кобзар»**. Ініціативу Павла Муравського підтримала Благодійна організація Президентський фонд Леоніда Кучми «Україна»: Фонд фінансує випуск перших компакт-дисків із серії «Пісенний Кобзар» із наявних у фондах Національної радіокомпанії України записів хорових творів, які маестро здійснив свого часу з капелами «Трембіта», «Думка» та студентським хором Київської державної консерваторії.

Життя і творчість П. І. Муравського – взірець самовідданого служіння рідному народові, збереження й примноження його унікального духовного надбання – українського хорového співу, за чистоту, високу якість якого протягом 75 років творчо-педагогічної праці дбає наш хоровий патріарх.

Павло Муравський – жива легенда українського хорového мистецтва ХХ–ХХІ століть, і його високо цінують і шанують в Україні й у світі.

Дмитрашківка – рідне село Павла Муравського *Історико-культурна довідка*

Мальовнича подільська місцевість, де розташоване село Дмитрашківка, зберігає сліди глибокої давнини, які свідчать про трипільську цивілізаційну основу культури в цьому Наддністрянському краї.

Згідно з історичними джерелами, територія нинішньої Дмитрашківки належала колись до володінь ушавленого князя Дмитра Вишневецького – «кондотьєра Дмитрашки». Князь Дмитрашко збудував тут фортецю, яка поступово переросла у велике місто. Місто Дмитрашків згадується в документах за 1630 рік і позначене на карті французького інженера Гійома де Боплана. Про масштаби міста можна судити хоч би з того, що в ньому було сім церков, одну з яких збудовано на честь св. Дмитрія.

Найціннішою історичною хронікою, в якій згадується місто Дмитрашків, є подорожні записи другої половини XVII століття авторства Павла Халебського – сина Макарія Третього, патріарха Антіохійського і всього Сходу. Павло супроводжував батька в подорожі з Сирії через Україну до Московії як секретар і вів щоденник. Особливо цінні його записи для історії українського хорового співу. Вони є достовірними свідченнями високого рівня співочої культури на батьківщині Павла Муравського ще понад 350 років тому.

Павло Халебський занотував свої глибокі враження від міста Дмитрашків та від високого рівня освіченості й культури його мешканців 11 червня 1654 року: *«Починаючи з Рашкова й далі по всій землі русів, себто козаків, ми завважили пре-чудову рису, яка викликала у нас подив: усі вони, за винятком небагатьох, ...уміють читати й знають порядок служб та церковні наспіви; oprіч того панотці*

не залишають сиріт напризволяще, аби ті невігласами вешталися вулицями, а навчають грамоти.

Ми виїхали з Рашкова у згадану неділю після полудня, супроводжувані десятьма козаками. Зробивши понад дві великі милі, до вечора ми прибули в інше місто, на ймення Дмитрашків.

Ми опустилися схилом у велику долину, де зустрів нас чималий гурт людей з міста, вони допомогли нашим екіпажам піднятися на гору, де й розташоване місто. Тисячі його мешканців вийшли нам назустріч...

Коли ми піднялися й, поминувши міську браму, рушили міськими вулицями, то побачили чоловіків, жінок і дітей у такій безлічі, що це нас приголомшило, нехай Бог благословить і примножить їх! Коли наш владика патріарх проходив повз них, усі падали ниць перед ним на землю й уклякали і підводилися аж тоді, як він минав їх. Наші голови йшли обертом од величезної кількості дітей різного віку, які сипались, як той пісок. Ми помітили у цьому благословенному народі побожність та добротність просто-таки дивовижні. Так ми дійшли до церкви св. Дмитрія, куди нас завели...

Та ніщо так не радувало нас, як врода маленьких хлопчиків і їхній спів, що вони його виконували від усього серця, в гармонії зі старшими.

Справді, козацький спів тішить душу й відганяє журу, бо приємний, іде від усього серця й неначе з одних вуст. Вони дуже люблять співати за нотами, люблять ніжні й солодкі мелодії...».

Тривалий час Дмитрашків належав Польщі, а з кінця XVIII століття в складі Лівобережного Придністров'я відійшов до Росії. Відтоді колишнє велике місто стало селом. У «Подільських епархіальних відомостях» за 1905 рік записано: «С. Дмитрашківка належить Є. П. Вінклер і З. Є. Тіздель. Дворів 706, мешканців 3513. В означеному поселенні знаходиться громадський сільський банк, двокласна ЦПШ, 9 водяних млинів». Дмитрашківка належала різним господарям: Замойським, Долгоруковим, Віттенштейнам. Останньою власницею маєтку в Дмитрашківці була княгиня Єлизавета Петрівна Трубецька-Вінклер із роду Долгорукових. Вона зажила в селян доброї слави як турботлива господиня, і досі урочище, де стояв її маєток, зветься «Княгиня». Павло Муравський у дитинстві дуже любив бувати в цьому урочищі й пити цілющу воду з джерел.

Лише до кінця 20-х років достояли у Дмитрашківці чотири млини й старовинна дерев'яна церква св. Дмитрія. Саме від колишніх співаків Дмитрівської церкви, які співали з нот, Павло Муравський перейняв давню традицію академічного хорового співу: «Біля мене стояла жінка, яка мала чудовий голос. Вона читала ноти, а я уважно дивився на неї і наслідував її. Хор співав тоді багато творів нашого земляка Миколи Леонтовича, Кирила Стеценка, Миколи Лисенка. Вже відтоді моя душа прилучилася до цих пісень і хорового співу».

ЗАКЛИЧНА
Міжнародного хорового конкурсу-фестивалю
імені Павла Муравського

МУЗИКО, ДОЛЕ МОЯ

Присвята маестро Павлові МУРАВСЬКОМУ

Слова Олександра ШОКАЛА

Музика Віктора КАМІНСЬКОГО

Moderato

C.
A.

Му - зи - ко, до - ле мо - я   піс - не мо - є - ї ду - ші:

T.
B.

5

дух в мо - їм сер - ці сі - я   сон - цем у чис - тій ро - сі!

9

Со - лов'їв пре - чис - та трель спов - ню - є до - ли - ну до Дми -
 Со - лов'їв пре - чис - тий спів спов - ню - є до - ли - ну до Дми -

13

траш - - ків-ських дже - рел   спраглим сер - цем ли - ну.
 траш - - ків-ських са - дів   у - сім сер - цем ли - ну. - -

17

Му - зи - ко, во - ле мо - я   лад   на жит - те - вій сте - зі,
 Му - зи - ка мій за - по - віт   лад   дом пре - чис - тим - лу - на:

21

світ - ло лю - бо - ві сі - я   пло - ме - нем в ши - рій сльо - зі!
 з піс - не - ю в сер - ці жи - віть,   спів наш лю - бо - ві хва - ла!

світ - ло лю - бо - ві сі - я   пло - ме - нем в ши - рій сльо - зі!
 з піс - не - ю в сер - ці жи - віть,   спів наш лю - бо - ві хва - ла!

25

Со - лов'їв пре - чис - та трель   спов - ню - є до - ли - ну до Дми -

29

траш - - - ків - ських о - сьль   ши - рим сер - - - цем ли -

32

ну.   До Дми - траш - - - ків - ських о - сьль   ши - рим

35

сер - - - цем ли - ну.   Му - зи - ко, до - ле мо - я!

Музико, доле моя –
Пісне моєї душі:
Дух в моїм серці сія
Сонцем у чистій росі!

Солов'їв пречиста трель
Сповнює долину –
До Дмитрашківських джерел
Спраглим серцем лину.

Музико, воле моя –
Лад на життєвій стежі,
Світло любові сія
Пломенем в щирій сльозі!

Солов'їв пречистий спів
Сповнює долину –
До Дмитрашківських садів
Усім серцем лину.

Музика – мій заповіт
Ладом пречистим луна:
З піснею в серці живіть,
Спів наш – любові хвала!

Солов'їв пречиста трель
Сповнює долину –
До Дмитрашківських осель
Щирим серцем лину.

СЛАВЕНЬ УКРАЇНИ

Слова Олександра ШОКАЛА

Музика Віктора КАМІНСЬКОГО

Урочисто

C. A.

1. У - кра - ї - но До світ - ня - я зо - ре, сла - вим пра - це - ю й спі - вом те -
 2. Ма - те - риз - но пле - ка - ни - це світ - ла, нам зо - рі - є у шас - ті й жур -
 3. Сер - це, ро - зум, ду - ша три - є - ди - ні у на - ро - ду, що зрі - є в То -
 4. У - кра - ї - но, Ти Сонцем ве - ди - ма шлях Ла - ду про - яв - га - у ві -

T. Б.

5

бе! Тво - ї го - ри, роз - дол - ля і мо - - - ре дар од - віч - ний Зем - лі і Не -
 бі; Тво - я до - ля труд - на і пре - світ - - - ла Дух без - віч - ний яс - ні - є в То -
 бі; Во - лю й ра - дість да - ру - єм Вкра - ї - - - ні, Си - лу й гід - ність не - се - мо в со -
 ках; Цей за - кон нам яв - ля - Все - є - ди - ний Дух Лю - бо - ві у на - ших сер -

9

бес. Тво - ї го - ри, роз - дол - ля і мо - - - ре дар од - віч - ний Зем - лі і Не -
 бі! Тво - я до - ля труд - на і пре - світ - - - ла Дух без - віч - ний яс - ні - є в То -
 бі! Во - лю й ра - дість да - ру - єм Вкра - ї - - - ні, Си - лу й гід - ність не - се - мо в со -
 цях! Цей за - кон нам яв - ля - Все - є - ди - ний Дух Лю - бо - ві у на - ших сер -

12

віч - ний Зем - лі і Не - бес.
 віч - ний яс - ні - є в То - бі!
 й гід - ність не - се - мо в со - бі!

ди - ний Дух Лю - бо - ві у на - ших сер - цях!

Для повторення.

Для закінчення.

Україно – Досвітня зоре,
Славим працею й співом Тебе!
Твої гори, роздолля і море –
Дар одвічний Землі і Небес.

Материзно – плеканице світла,
Нам зорієш у щасті й журбі;
Твоя доля трудна і пресвітла –
Дух безвічний ясніє в Тобі!

Серце, розум, душа – триєдині
У народу, що зріє в Тобі;
Волю й радість даруєм Вкраїні,
Силу й гідність несемо в собі!

Україно, Ти Сонцем ведима –
Шлях Ладу проляга у віках;
Цей закон нам явля Всеєдиний –
Дух Любові у наших серцях!

*Славень – це не гімн як хвалебна пісня у звичному розумінні,
а зосередженість на сакральній сутності України,
заглиблення у світ рідної природи й культури
для пробудження волі до життя заради самоздійснення особистості
й збірної особи народу.*

*Сакральна сутність України несе в собі архетип світла,
й її священне наймення походить від первинної ведичної назви,
зафіксованої в Авесті й Рігведі: Уштраяна, Ухраяна –
Досвітньої зорі країна, де хліборобський народ
прокидається до праці вдосвіта.*

*Збірна особа народу визріває в триєдності духовної сили серця,
моральної волі зрілого розуму й життєвої програми душі
духовно народжених людей.*

*Духовно народжений народ розкриває свою сутність
у національній культурі, а в славені являє національну ідею –
свою життєву програму.*

Віктор КАМІНСЬКИЙ

Віктор Євстахійович Камінський – композитор, педагог, Лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка (2005), Заслужений діяч мистецтв України (1995), лауреат премії імені М. Лисенка (2000), лауреат премії імені С. Людкевича (2004), володар медалі Митрополита Шептицького (1998), удостоєний Почесної відзнаки «Zasłużony dla Kultury Polskiej» (2009).

Народився 1953 року на Тернопільщині. У 1970–1972 рр. навчався в Хмельницькому музичному училищі, в 1977 р. закінчив композиторський факультет Львівської державної консерваторії імені М. Лисенка у класі Володимира Фліса, в 1983–1985 рр. навчався в аспірантурі при Московській державній консерваторії імені П. Чайковського в класі Тихона Хреннікова.

У 1977–1978 р. – викладач Рівненського інституту культури, з 1978 р. – викладач кафедри композиції Львівської державної консерваторії (нині – Львівська національна музична академія імені М. Лисенка), у 2000–2002 – декан, з 2002 р. – проректор із наукової роботи Львівської Національної музичної академії імені М. Лисенка.

Творчий шлях Віктора Камінського відзначається стрімкою еволюцією як стильових напрямків, так і жанрових пріоритетів: почавши як прихильник нововіденської стилістики та пізнього Скрябіна, він уже в другій половині 70-х років захопився ідеалами «нової фольклорної хвилі», чії сліди виразно помітні зокрема в Першому скрипковому концерті та почасті в Першій симфонії.

Початок 80-х років пов'язаний у творчості композитора зі спалахом інтересу до естради, деякі з його пісень стали шлягерами, як-от «Скажи мені» та «Очі коханої» на сл. В. Крищенко, «Калино, калино» та «Історія» на сл. Б. Стельмаха, «Танго нежданної любові» на сл. Р. Братуня та ін.

На межі 80–90-х років наступає «театральний період» у його творчій діяльності, позначений активною співпрацею із Львівським державним академічним драматичним театром імені М. Заньковецької, зокрема з режисером Федором Стригуном. У 1989–1995 рр. у театрі були поставлені такі вистави з музикою В. Камінського як «Згадайте, братія моя» Т. Шевченка, «Народний Малахій» М. Куліша, «Павло Полуботок» К. Буревія, трилогія «Мазепа» Б. Лепкого, «Маруся Чурай» Ліни Костенко, що стала візитною карткою театру на початку 90-х, та ін. На вірші Т. Шевченка композитор пише хори «Ой, чого ти почорніло», «Не так тії вороги» та кантату «Іван Підкова», камерну кантату для кобзаря у супроводі оркестру «Чигрине, Чигрине».

Останнє десятиліття у творчості митця позначене трьома основними напрямками: духовна музика, представлена як канонічними жанрами (Літургія, Акафіст, Утренья та ін.), так і паралітургійними, або світськими творами, в яких важливу роль відіграють духовні символи; камерно-інструментальна лінія, з основним акцентом на концертному жанрі – особливу увагу привертають Фортепіанний концерт пам'яті Василя Барвінського, Другий скрипковий концерт «Різдвяний» та музика для народних інструментів, насамперед для бандури.

Протягом понад 35 років творчого шляху В. Камінський зумів реалізуватися в найрізноманітніших площинах, на перший погляд, начебто несумісних між собою, але всюди зумів цікаво виявити свою творчу індивідуальність. Жанрова та образна

палітра його музики розмаїта й багата. Він звертається як до симфонічної, хорової, камерно-інструментальної, так і до театральної музики, велику увагу приділяє духовним жанрам.

Новий вимір духовності демонструє кантата-симфонія «Україна. Хресна дорога» на вірші Ігоря Калинця. Пристрасно зазвучало слово проповідей митрополита Андрея Шептицького (поетична обробка Ірини Калинець) в ораторії «Іду. Накликую. Взиваю». Обидва монументальні твори були записані на CD. Паралельно із вдумливим озвученням Слова Віктор Камінський багато працює в інструментальній сфері. В концертах українських фестивалів звучали і Фортепіанний концерт пам'яті В. Барвінського, і концерт для чотирьох солістів та камерного оркестру, Концерт для скрипки з оркестром № 2 «Різдвяний» та ряд інших.

Одним із кульмінаційних пунктів творчості В. Камінського стала літургійна музика. В цьому руслі написаний Акафіст до Пресвятої Богородиці, Псалом Давида, Літургія, Пасхальна Утренья. Духовна музика з успіхом звучала й за кордоном та звучить у трансляціях радіо з Ватикану.

Поруч із творчою діяльністю В. Камінський активно займається культурно-організаційною та педагогічною роботою. Член Національної Спілки композиторів України (з 1978), заступник Голови правління Львівської організації НСКУ. Автор першого в Україні навчального посібника «Електронна та комп'ютерна музика».

Олександр ШОКАЛО

Олександр Андрійович Шокало – есеїст, культуролог, українознавець, сходознавець, перекладач, літературознавець, публіцист, видавець, громадський діяч. Член Національної спілки письменників України (з 1979).

Народився 1949 року на Чернігівщині (історична Сіверія). Закінчив Київський державний університет імені Т. Шевченка (українська філологія) та Самаркандський державний університет імені А. Навої (іраністика й тюркологія) (1977), аспірантуру при Інституті літератури імені Т. Шевченка АН України за спеціальністю «шевченкознавство» (1985).

Працював редактором, старшим редактором у видавництві художньої літератури «Дніпро» (1977–1982). З 1991 р. засновник і головний редактор науково-популярного журналу «Український Світ» (українська, англійська, німецька мови видання). «За заслуги в розвитку взаєморозуміння між культурами, зокрема за концепцію журналу «Український Світ», який сприяє порозумінню народів» нагороджений медаллю PRO-ARTE Гільдії митців Німеччини (1994).

У 1996–2001 рр. – голова Секретаріату Товариства зв'язків з українцями за межами України «Україна-Світ» та Української Всесвітньої Координаційної Ради. У 2001–2003 рр. – начальник Управління видавничої справи та поліграфії Держкомінформу України. У 2003–2004 рр. – працівник Апарату Верховної Ради України. З 2004 р. – головний спеціаліст Національного інституту стратегічних досліджень. З 2005 р. – керівник Науково-дослідного центру суспільно-політичних проблем та Всеукраїнського пресцентру Укрінформу. З 2006 р. суміщає роботу головного редактора журналів «Український Світ» і «Українське образотворче мистецтво».

О. Шокало – автор близько чотирьохсот есеїв, культурологічних, українознавчих, сходознавчих, літературознавчих праць, публіцистичних статей, перекладів зі східних мов. Досліджує історичні корені, давню духовну традицію й звичаєву основу української культури, культур іраномовних народів та міжкультурні взаємини євразійських народів, проблеми екології природи й духу та сучасні проблеми суспільного розвитку й утвердження культурного імперативу в українському націотворенні й

державотворенні, знакові постаті в українській і зарубіжній культурах. Частина праць опубліковано англійською, білоруською, литовською, німецькою, російською, таджицькою (фарсі), турецькою мовами.

За сценаріями та за участю О. Шокала створено науково-популярні й художньо-документальні фільми про феномени Сіверії: «Чорна Рада» (1994), «Густиня», «Подорож у втрачене минуле» (1995), «Невгамовний Пантелеймон» (2006). У 1990–1999 рр. вів на українському радіо й телебаченні авторські передачі про Т. Шевченка, традицію української культури, які набули значного громадського резонансу. З 2008 року веде на українському радіо (ТВО «Культура») авторську програму «Лад».

О. Шокало – учасник міжнародних конференцій і симпозіумів з питань взаємодії культур Сходу й Заходу (Київ, Самарканд, Душанбе, Ташкент, Тегеран, Штутгарт, Прага, Люблін, Краків, Москва, Мюнхен, Стамбул, Астана).

О. Шокало – співзасновник і голова Київської міської громадської організації «Українсько-таджицьке товариство імені Агатангела Кримського» (з 2000), Всеукраїнської громадської організації «Українська Взаємодопомога» (з 2003), Міжнародної громадської організації українців «Четверта Хвиля» (з 2006), співзасновник і заступник голови Правління Благодійної організації «Фонд імені Павла Муравського» (2010).

О. Шокало – автор назви й концепції, ініціатор започаткування й організатор проведення Фестивалю мистецтв українського зарубіжжя «Український спів у світі» (1999, 2001), який відтоді проводиться під егідою Міністерства культури і туризму України. У 2008 р. започаткував широкомасштабний Міжнародний культурно-суспільний проект – Естафета культур європейських народів «Серце Європи», у рамках якого проводяться міжнародні пленери, інші культурно-мистецькі заходи.

Має вагомий напруцювання в плані стратегії національної культурної політики й політики щодо українців за кордоном.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зборами співзасновників
Міжнародного хорового конкурсу-фестивалю
імені Павла Муравського
Протокол № 2 від 23 січня 2010 р.
Голова Зборів
В. М. КИРНАСІВСЬКИЙ

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ
Першого Міжнародного хорового конкурсу-фестивалю
імені Павла Муравського

1. МУРАВСЬКИЙ Павло Іванович, Герой України, Народний артист України, лауреат Державної (тепер – Національної) премії України імені Т. Г. Шевченка, почесний член (академік) Академії мистецтв України, професор Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського – Почесний Голова Організаційного комітету та журі Першого Міжнародного хорового конкурсу-фестивалю імені Павла Муравського, Почесний Голова Благодійної організації «Фонд імені Павла Муравського»
2. АВДІЄВСЬКИЙ Анатолій Тимофійович, Герой України, Народний артист України та СРСР, лауреат Державної (тепер – Національної) премії України імені Т. Г. Шевченка та Державної премії СРСР, професор, академік АПН та АМ України, Голова Національної всеукраїнської музичної спілки, генеральний директор-художній керівник Національного заслуженого академічного українського народного хору України імені Григорія Верьовки – Голова журі Першого Міжнародного хорового конкурсу-фестивалю імені Павла Муравського
3. КИРНАСІВСЬКИЙ Віктор Михайлович, голова Піщанської районної ради Вінницької області – Голова Організаційного комітету, Голова Правління Благодійної організації «Фонд імені Павла Муравського»
4. ШОКАЛО Олександр Андрійович, письменник, головний редактор журналу «Український Світ», Голова Міжнародної громадської організації українців «Четверта Хвиля» та Всеукраїнської громадської організації «Українська Взаємодопомога» – заступник Голови Організаційного комітету, заступник Голови Правління Благодійної організації «Фонд імені Павла Муравського»
5. УЩАПОВСЬКИЙ Федір Іванович, Заслужений працівник культури України, художній керівник Народного самодіяльного хору «Діброва» та Народного вокально-інструментального ансамблю «Лаври» – заступник Голови Організаційного комітету, заступник Голови Правління Благодійної організації «Фонд імені Павла Муравського»
6. БУХОНСЬКА Лариса Володимирівна, хоровий диригент, педагог, Заслужений діяч мистецтв України, лауреат Республіканської премії імені М. В. Лисенка –

член журі Першого Міжнародного хорового конкурсу-фестивалю імені Павла Муравського

7. ВИСОЦЬКА Катерина Іванівна, директор Вінницького обласного краєзнавчого музею
8. ГАЗІНСЬКИЙ Віталій Іванович, хоровий диригент, педагог, Народний артист України, професор Вінницького національного педагогічного університету, художній керівник Міського камерного хору «Вінниця» – член журі Першого Міжнародного хорового конкурсу-фестивалю імені Павла Муравського
9. КОЛІСНИК Володимир Климович, голова правління СВАТ «Сад України», заступник Голови Правління Благодійної організації «Фонд імені Павла Муравського»
10. КРАВЕЦЬ Іван Анатолійович, голова селянсько-фермерського господарства «Каїл»
11. ЛУНЬОВ Юрій Михайлович, художній керівник Дмитрашківського сільського будинку культури
12. ЛУНЬОВА Олена Миколаївна, голова села Дмитрашківка Піщанського району Вінницької області
13. ПАВЛЕНКО Іван Якимович, хоровий диригент, педагог, Заслужений працівник культури України, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка, художній керівник Народного ансамблю української музики «Роксоланія» – член журі Першого Міжнародного хорового конкурсу-фестивалю імені Павла Муравського, заступник Голови Правління Благодійної організації «Фонд імені Павла Муравського»
14. СВАРИЧ Світлана Михайлівна, Відмінник освіти України, директор Школи мистецтв імені М. Д. Леонтовича, диригент, художній керівник Зразкового хору «Мелодія»
15. СЕМКО Катерина Борисівна, Відмінник освіти України, художній керівник Дитячого зразкового хору «Контраст»
16. СЛОБОДЯНЮК Віктор Петрович, генеральний директор ВАТ «Плазматек»
17. ТАТУСЯК Сергій Пилипович, голова Міжнародної громадської організації «Україна–Польща–Німеччина»
18. ТИЛИК Ігор Володимирович, доцент Київського національного університету культури і мистецтв, диригент Народної хорової капели «Дніпро»
19. ЯВОРСЬКА Олена Григорівна, голова Вінницького обласного екологічного товариства «Зелений світ Поділля», заступник Голови Правління Благодійної організації «Фонд імені Павла Муравського»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зборами співзасновників
Міжнародного хорового конкурсу-фестивалю
імені Павла Муравського
Протокол № 2 від 23 січня 2010 р.
Голова зборів
В. М. КИРНАСІВСЬКИЙ

ЖУРІ
Першого Міжнародного хорового конкурсу-фестивалю
імені Павла Муравського

1. МУРАВСЬКИЙ Павло Іванович, Герой України, Народний артист України, лауреат Державної премії України імені Т. Г. Шевченка, почесний академік Академії мистецтв України, професор Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського – Почесний Голова журі
2. АВДІЄВСЬКИЙ Анатолій Тимофійович, Герой України, Народний артист України та СРСР, лауреат Державної премії України імені Т. Г. Шевченка та Державної премії СРСР, професор, академік АПН та АМ України, Голова Національної всеукраїнської музичної спілки, генеральний директор-художній керівник Національного заслуженого академічного українського народного хору України імені Григорія Верьовки – Голова журі
3. ГАЗІНСЬКИЙ Віталій Іванович, хоровий диригент, педагог, Народний артист України, професор Вінницького національного педагогічного університету, художній керівник Міського камерного хору «Вінниця» – член журі
4. БУХОНСЬКА Лариса Володимирівна, хоровий диригент, педагог, Заслужений діяч мистецтв України, лауреат Республіканської премії імені М. В. Лисенка – член журі
5. ПАВЛЕНКО Іван Якимович, хоровий диригент, педагог, Заслужений працівник культури України, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка, художній керівник Народного ансамблю української музики «Роксоланія» – член журі
6. СВАРИЧ Світлана Михайлівна, хоровий диригент, педагог, Відмінник освіти України, директор Школи мистецтв імені М. Д. Леонтовича, художній керівник Зразкового хору «Мелодія» – член журі

ТВОРЧІ БІОГРАФІЇ ЧЛЕНІВ ЖУРИ

Анатолій АВДІЄВСЬКИЙ

Анатолій Тимофійович Авдієвський – Герой України, Народний артист СРСР, Народний артист України, лауреат Державної (тепер – Національної) премії України імені Т. Г. Шевченка, лауреат Державної премії СРСР, академік Національної академії педагогічних наук України, академік Національної академії мистецтв України, генеральний директор-художній керівник Національного заслуженого академічного українського народного хору імені Г. Верьовки, голова Національної всеукраїнської музичної спілки, президент Національного музичного Комітету України Міжнародної Музичної Ради, директор-проректор Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, професор.

Народився 1933 року на Кіровоградщині. Закінчив Одеську державну консерваторію імені А. В. Нежданової (1958) за спеціальністю диригент-хормейстер.

Життя і творчий шлях Анатолія Авдієвського – ціла епоха в історії української культури: це видатний диригент, першокласний хормейстер, композитор, аранжувальник, майстер обробок пісенних творів, митець який відкрив світові чарівну красу й емоційну силу української пісні, підніс її до рівня шедеврів світової культури. А. Авдієвський – засновник, художній керівник і головний диригент таких знаних хорових колективів як Державний Поліський ансамбль пісні й танцю «Льонок» (Житомир, 1958–1962); Державний Черкаський український народний хор (1963–1966).

А. Авдієвський самовіддано дбає про багатогранний розвиток пісенно-хорового напрямку національної художньої культури, в якому найповніше виявилися неповторна самобутність українського музично-сценічного мистецтва, його зв'язки з фольклорними джерелами. Усе це набуло найбільш багатобарвного й яскравого вияву в творчості Національного заслуженого академічного українського народного хору імені Г. Верьовки. Цим прославленим, широкознаним у світі мистецьким колективом Анатолій Тимофійович керує майже 40 років. Хор і його керівник – це не просто єдине художнє ціле, а й одна з найвищих вершин сучасного національного виконавського мистецтва. За період плідної творчої діяльності уславлений колектив під керівництвом А. Авдієвського показав більш як 1000 різноманітних концертних програм, провів численні гастрольні тури по всіх республіках колишнього СРСР та в 50-ти країнах світу.

Дбайливо зберігаючи перлини пісенного фольклору, створені українським народом протягом століть, А. Авдієвський натхненно й самовіддано шукає шляхи глибшого взаємопроникнення народного й академічного хорового мистецтва.

Доробок А. Авдієвського налічує понад 26 оригінальних авторських творів, понад 20 музичних обробок пісень народів світу, а також велику кількість аранжувань духовних творів, творів українських композиторів для народного хору. Збираючи, майстерно відшліфовуючи і пристрасно пропагуючи фольклорні діаманти, маестро розвиває давні традиції народного хорового співу і разом з тим тонко використовує здобутки сучасної світової виконавської культури.

Поряд із концертно-творчою діяльністю Анатолія Авдієвського значне місце займає науково-педагогічна робота. Як істинний патріот України А. Авдієвський приділяє багато уваги розв'язанню численних проблемних питань становлення й розвитку сучасного національного музично-естетичного виховання дітей і молоді. Про це свідчить ціла низка науково-методичних, музикознавчих та публіцистичних праць. Багато років свого життя А. Авдієвський віддав справі музичної педагогіки, працюючи в різних навчальних музичних закладах. Він є автором «Програми з музики для середньої загальноосвітньої школи та позакласної роботи з музики у 1–4 і 5–8 класах». А. Авдієвський музикант-педагог, який уболіває за справу піднесення національної освіти й виховання до рівня існуючих сучасних навчальних систем діючих у західноєвропейських освітніх закладах. Одним із прогресивних досягнень А. Авдієвського у сфері розширення та заснування новітніх закладів музичної освіти стало утворення в 2003 році Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, який був сформований на базі музично-педагогічного факультету Університету за ініціативи й особистого сприяння А. Авдієвського. Понад 20 років педагогічної діяльності митця пов'язані з кафедрою методики музичного виховання, співу та хорового диригування музично-педагогічного факультету НПУ імені М. П. Драгоманова. Позиція А. Авдієвського як педагога-новатора, дослідника, випробувана роками плідної творчої й викладацької праці, стала гідним прикладом для наслідування його учнями та вихованцями. А. Авдієвський виховав і підготував для практичної роботи у школах, середніх спеціальних і вищих навчальних закладах, у мистецьких установах і творчих колективах сотні талановитих, високопрофесійних музикантів-педагогів.

Багатогранність таланту А. Авдієвського – витонченого музиканта, неперевершеного хормейстера, педагога-філософа, органічно поєднує в собі якості феноменального організатора. Як один із провідних музично-громадських діячів нашої країни А. Авдієвський виявляє в цій галузі ініціативність, масштабність і наполегливість у досягненні організаційно-творчих задумів. З 1990 року А. Авдієвський очолює Національну всеукраїнську музичну спілку. Під його керівництвом в Україні створено 28 територіальних осередків і 17 жанрово-галузевих асоціацій, що об'єдналися в міцний творчий музичний союз і впроваджують у мистецьке життя України значущі творчі акції, забезпечують проведення міжнародних, всеукраїнських та регіональних мистецьких заходів. А. Авдієвський є ініціатором створення Національного Музичного Комітету України, який у 1995 р. було включено до складу національних музичних комітетів світу під егідою Міжнародної Музичної Ради. Як дійсний член Національної Академії Педагогічних Наук України (з 1995 р.) А. Авдієвський у 1997 році став одним із засновників Національної Академії Мистецтв України.

Віталій ГАЗІНСЬКИЙ

Віталій Іванович Газінський – хоровий диригент, педагог, Народний артист України, професор Вінницького національного педагогічного університету, художній керівник і головний диригент Міського камерного хору «Вінниця».

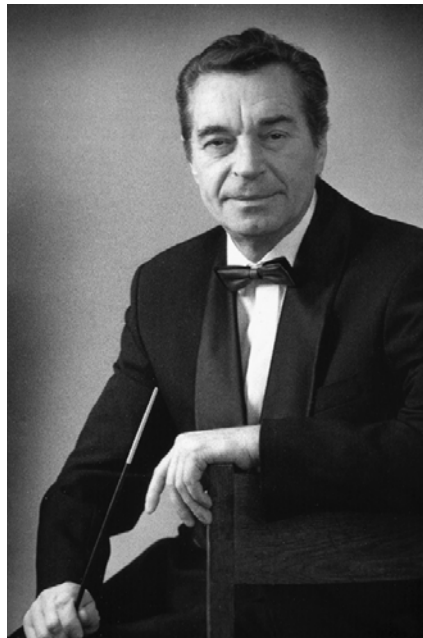
Народився 1945 року на Хмельниччині.

Закінчив Хмельницьке музичне училище та Одеську державну консерваторію імені А. В. Нежданової (клас професора Д. Загребського).

Працював із самодіяльними, навчальними та професійними хоровими колективами: керівник хору Вінницького музичного училища, художній керівник ансамблю пісні й танцю «Поділля» Вінницької обласної філармонії, народної самодіяльної капели Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

З 1984 р. – засновник та незмінний керівник Камерного хору «Вінниця», лауреата міжнародних конкурсів.

Професор, завідувач кафедри методики музичного виховання, співу та хорового диригування Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Заслужений діяч мистецтв Кабардино-Балкарської АРСР, Заслужений працівник культури України, Народний артист України.

Лариса БУХОНСЬКА

Лариса Володимирівна Бухонська – хоровий диригент, педагог, Заслужений діяч мистецтв України, лауреат Республіканської премії імені М. В. Лисенка.

Народилася 1944 року в Магадані, в сім'ї військовослужбовця. Закінчила Сумське музичне училище (1966), Київську державну консерваторію імені П. І. Чайковського (1971).

Творчо-педагогічну діяльність Л. Бухонська розпочала в 1961 р. вчителем співів у загальноосвітній школі м. Суми. У 1969–1973 рр. працювала хормейстером у відомих дитячих хорових колективах Києва (хор хлопчиків «Дзвіночок», «Щедрик»), у 1973–1986 рр. керувала академічною самодіяльною хоровою капелю Броварського заводу «Торгмаш», яка стала лауреатом I-ї премії Всесоюзного конкурсу самодіяльного мистецтва (1975).

Після закінчення Консерваторії з 1971 по 1995 р. Л. Бухонська працювала викладачем кафедри хорового диригування Київського інституту культури, керувала

студентськими хорами. За роки педагогічної діяльності виховала понад 200 спеціалістів у сфері музичної культури.

У 1989–2000 рр. Л. Бухонська працювала диригентом Хору імені П. Майбороди Національної радіокомпанії України. За період роботи з цим колективом здійснила понад 80 записів української й світової музики у Фонд Національного радіо.

У 1994 р. Л. Бухонська стала засновником, директором і художнім керівником Камерного хору «Хрещатик», який очолювала до червня 2007 р. Виконання сучасної української хорової музики, відродження національної хорової спадщини, розвиток традицій камерного хорового виконавства стали визначальними рисами колективу. Творчим визнанням молодіжного любительського хору «Хрещатик» стало надання йому в 1999 р. статусу Київського муніципального камерного хору. Протягом 13 років хор під керівництвом Л. Бухонської виступав на престижних сценах України й Європи, здійснив близько 100 фондових записів на Національному радіо України, 13 – на Бі-Бі-Сі в Лондоні; випустив аудіокасету української духовної музики XVI–XX ст. разом із Н. Матвієнко; здійснив запис хорової опери Л. Дичко «Золотослов» (II, III дії); записав CD українських колядок і щедрівок, CD обробок українських народних пісень. Творчий доробок цього колективу склали понад 350 різноманітних за стилями й жанрами музичних творів. Більша частина з них – це перше виконання в Києві й Україні. Хор «Хрещатик» гідно представляв Україну на міжнародних хорових конкурсах і став володарем Гран-прі VII Хорового конкурсу в м. Слайго (Ірландія, 1994), III-ї премії XVII Конкурсу сучасної музики в м. Дебрецен (Угорщина, 1996), I-ї премії у фольклорній програмі на I Конкурсі ім. Ф. Мендельсона-Бартольдї в м. Даупфенталь (Німеччина, 1996), II-ї премії XXI Хорового конкурсу православної музики в м. Хайнувка (Польща, 2002). У 2002 р. наказом Міністерства культури України Хор «Хрещатик» було внесено до провідних творчих колективів України.

У 2007 р. Хор «Хрещатик» перший і єдиний хоровий колектив в Україні отримав престижну премію в галузі професійного музичного мистецтва – Республіканську премію імені М. В. Лисенка.

Л. Бухонська професійним вибором завдячує своїм батькам (матері, яка прекрасно співала, батькові, який грав на всіх струнних інструментах і знав безліч українських народних пісень), першому вчителю Лубенської музичної школи П. Л. Ханінову. Подяку й шану складає викладачам, які відкривали втаємничений світ диригентської професії: першому викладачеві з диригування В. Я. Корешкову в Сумському музичному училищі, М. М. Канерштейну в Київській консерваторії, старшим колегам, які щедро ділилися таємницями хорового мистецтва – Е. О. Виноградовій (керівник хору «Дзвіночок»), І. М. Сабліній (керівник хору «Щедрик»).

Та своїм головним вчителем у хоровій справі Л. В. Бухонська вважає видатного маестро П. І. Муравського, під керуванням якого співала в хорі Київської консерваторії. Як пише А. П. Лащенко в книжці «З історії Київської хорової школи»: *«...Лариса Володимирівна вивчала манеру диригування Павла Муравського дуже ретельно. Автор цих рядків нерідко бував свідком її пристрасного ставлення до всього, що робив Павло Іванович... Як професіонал вона сприймала П. Муравського історичним «прибульцем» із генетично закодованою естетикою «українського звуку».*

Іван ПАВЛЕНКО

Іван Якимович Павленко – хоровий диригент, педагог, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка, художній керівник народного ансамблю української музики «Роксоланія», Заслужений працівник культури України, член Національної всеукраїнської музичної спілки України.

Народився 1945 року на Чернігівщині в селянській сім'ї. Після закінчення Бахмацької середньої школи № 2 у 1963 р. вступив до Ніжинського культосвітнього училища, яке закінчив із відзнакою в 1967 р. Цього ж року вступив до Київської державної консерваторії імені П. І. Чайковського, яку закінчив 1972 р. Співючи в студентському хорі (в басах) під керівництвом П. Муравського, І. Павленко засвоїв методику диригування видатного маестро.

Творчу трудову діяльність І. Павленко розпочав у 1969 р. хормейстером Народної хорової капели «Дніпро» Київського державного університету імені Тараса Шевченка, а з 1976 р. став художнім керівником цього колективу. Паралельно займається педагогічною діяльністю: з 1972 по 1975 р. – викладач Ніжинського культосвітнього училища та музично-педагогічного факультету Ніжинського державного педагогічного інституту імені М. В. Гоголя; з 1975 по 2000 р. – викладач хорових і музично-фольклористичних дисциплін на кафедрі хорового диригування Київського університету культури і мистецтв, а з 2000 р. – професор кафедри фольклористики Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

З 1984 року І. Павленко успішно поєднує концертно-виконавську діяльність у капелі «Дніпро» з науково-педагогічною працею: в 1981 р. отримує вчене звання доцента, а в 1995 р. – вчене звання професора. Протягом цього періоду творчі досягнення капели сягнули міжнародного рівня. Під орудою І. Павленка капела «Дніпро» з великим успіхом представляла українську хорову музику за кордоном: у Росії, Молдові, Вірменії, Литві, Латвії, Естонії, Болгарії (1989), Нідерландах (1991), Німеччині (1999, 2002, 2009). У 2004 р. Народна хорова капела «Дніпро» стала лауреатом першої премії Міжнародного конкурсу православної церковної музики в м. Хайнувка (Польща), а у 2006 р. – володарем Гран-прі Всеросійського фестивалю-конкурсу імені Олександра Кошиця в Москві. У репертуарі капели понад 200 творів вітчизняної й зарубіжної хорової класики, народні пісні.

У 2000 р. І. Павленка запросили на основну роботу професором кафедри фольклористики Інституту філології Київського національного університету

імені Тараса Шевченка. На кафедрі професор І. Павленко створив методичну базу для відкриття спеціалізації «Музична фольклористика», заснував ансамбль української музики «Роксоланія», який у 2004 р. здобув звання «Народний». Ансамбль «Роксоланія» успішно представляв українське пісенне мистецтво у Словаччині, Чехії, Росії, Туреччині, став лауреатом престижних міжнародних конкурсів і фестивалів. Творчий метод І. Павленка як керівника цього колективу – максимально наближене відтворення зразків пісенного фольклору і вживлення їх у сучасний соціум, збереження народнопісенних шедеврів через репродукування та обробку народних пісень у стилі українського народного багатоголосся. Актуальним у творчому доробку «Роксоланії» є відтворення народно-обрядових дійств і ритуалів, пов'язаних із піснею, на основі фольклорних записів, зокрема пісень зимового календарного циклу (колядок і щедрівок), пісень та обрядів весняного циклу (веснянок-закличок, хороводних, гаївок); літніх пісень (русальних, кустових, купальських, петрівчаних).

І. Павленко протягом 35 років – постійний консультант Центру народної художньої творчості Київської області. Він надає методичну допомогу хоровим і фольклорним колективам, працює в журі різних фестивалів і конкурсів народної творчості, зокрема традиційних: огляду-конкурсу «Онуки полянські» імені П. П. Чубинського та Міжнародного конкурсу хорових колективів імені Кирила Стеценка, що проводиться на Київщині.

В упорядкуванні І. Павленка у 2006 р. вийшов збірник народних пісень «Із пісенних джерел Наддніпрянщини» (К., 2006), а в 2009 р. – збірник «Пісенна традиція села Лука», у якому вміщено 275 пісень, записаних і опрацьованих ним для співочих гуртів і народних хорів. Це видання рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів музично-фольклористичних і філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів.

Світлана СВАРИЧ

Світлана Михайлівна Сварич – хоровий диригент, педагог, директор Школи мистецтв імені М. Д. Леонтовича, художній керівник Зразкового хору «Мелодія», куратор творчих колективів школи мистецтв.

Народилася 1950 року на Закарпатті в гуцульському селі. Після закінчення Львівського музичного училища працювала на посаді викладача музично-теоретичних дисциплін музичної школи на Закарпатті. З 1975 по 1980 рік навчалася в Київській державній консерваторії імені П. І. Чайковського за спеціальністю – диригент-хормейстер у класі видатного українського хорового диригента, професора, Народного артиста України, Лауреата Шевченківської премії Павла Івановича Муравського.

У творчій майстерні П. Муравського С. Сварич брала участь у створенні фондочних записів хорових творів А. Кос-Анатольського та збірки хорових творів М. Леонтовича.

Після закінчення консерваторії С. Сварич викладала в Київському державному педагогічному інституті, де проявила себе як талановитий організатор і керівник. На базі кафедри педагогіки та психології виховної роботи педагогічного факультету під керівництвом академіка О. Кириїчука вона очолила відділення музичного виховання.

Згодом організувала творчу студію для дітей, у якій популяризувала українську культуру, музичне мистецтво, аби діти розвивали свої таланти, зростали духовно багатими, освіченими – гідними синами й доньками України.

У 1990 р. С. Сварич зініціювала й узяла безпосередню участь у створенні школи мистецтв у системі освіти. Школа стала першою в Україні, й мета її – виховати молоде покоління нової якості з високою культурою й духовністю. Зараз школа носить ім'я видатного хорового композитора М. Д. Леонтовича. Завдяки творчій співпраці директора та педагогічного колективу Школа мистецтв імені М. Д. Леонтовича стала одним із провідних мистецьких навчальних закладів України.

Хор «Мелодія» під керівництвом С. Сварич має фондові записи Національної радіокомпанії України, звучить у головних концертних залах країни.

Народний фольклорний гурт «Яворина» – лауреат Всеукраїнських фестивалів автентичного фольклору «Батьківські пороги», «Древлянські джерела». Творчі колективи школи мистецтв – лауреати й переможці всеукраїнських та міжнародних конкурсів і фестивалів: «Слов'янський базар» (м. Вітебськ, Білорусь, 1998), «Слов'янська мозаїка» (Москва, Росія 2003, 2006), «Лазаревський бриз» (м. Сочі, Росія, 2005), «Слов'янський вінець» (м. Крайнево, Болгарія 2007).

Роботи учнів зразкової студії «Колорит» демонструвались на виставках у Німеччині (м. Ляйпциг, 1997), Нідерландах (2007). Учні школи брали участь у Міжнародному творчому русі «Діти України – дітям світу».

Як педагог і митець С. Сварич усе своє життя присвячує розвиткові й вихованню молодого покоління України. Як творча, високопрофесійна особистість, вона вміло поєднує мистецьку й організаторську діяльність, організаторський хист ідейного наставника й директора Школи мистецтв – із талантом диригента. *«Справжній диригент душею відчуває чистоту й фальш, він старанний, уміє сприймати музичний твір внутрішнім слухом і найголовніше – зберігає чистоту душі. Світлана Сварич володіє усіма цими якостями»,* – так характеризує свою здібну ученицю видатний диригент і педагог Павло Муравський.

ТВОРЧІ БІОГРАФІЇ ХУДОЖНІХ КЕРІВНИКІВ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ АКАДЕМІЧНИХ ХОРІВ – УЧАСНИКІВ КОНКУРСУ

ВІРМЕНІЯ

Аркадій КАЗАРЯНЦ

Аркадій Олександрович Казарянц – художній керівник і диригент Вокального ансамблю української пісні «Дніпро» Федерації українців Вірменії «Україна».

Народився 1935 року в Астрахані. Закінчив диригентсько-хорове відділення Астраханського музичного училища імені М. Мусоргського (1962).

Творчу діяльність А. Казарянц розпочав ще в музичилищі. Навчаючись на 2-му курсі, він організував хор юнаків у астраханському профтехучилищі. Після закінчення музучилища працював на посаді директора Палацу культури моряків м. Астрахань.

Для здобуття вищої музичної освіти у 1965 р. переїхав до Вірменії, де в 1970 р. закінчив факультет хорового диригування Єреванської державної консерваторії імені Комітаса (клас професора, Заслуженого діяча мистецтв Вірменії Джемса Гезальяна).

З 1970 р. працював старшим методистом музичного відділу Будинку художньої самодіяльності профспілок Вірменії. У 1974–1994 рр. працював у Хоровій спілці Вірменії: спочатку старшим методистом, потім відповідальним секретарем, а з 1978 р. – секретарем президії Хорової спілки Вірменії. Паралельно викладав хорове диригування на музично-педагогічному факультеті Вірменського педагогічного інституту імені Хачатура Абовяна.

З 1997 р. А. Казарянц поєднав свою творчу долю з українською громадою Вірменії, куди його запросили художнім керівником-директором Вокального ансамблю української пісні «Дніпро». Близько 80 % репертуару ансамблю складають народні пісні, обробку й аранжування яких здійснив А. Казарянц. Окрім того, він автор оригінальних творів, написаних на слова Лесі Українки («Стояла я і слухала весну») й на народні тексти («Ой, у лузі на галузі», «Ой, по горі жито, жито», «Дощик іде»).

А. Казарянц – вдумливий музикант-хормейстер, який постійно працює над підвищенням художньо-виконавської майстерності ансамблю, самобутністю його звучання. У 2006 р. за значний особистий внесок у розвиток і популяризацію української пісні А. Казарянцу присвоєно почесне звання «Заслужений працівник культури України».

Вокальний ансамбль української пісні «Дніпро»

У 1997 році Федерація українців Вірменії «Україна» створила Вокальний ансамбль української пісні «Дніпро».

Художнім керівником і диригентом ансамблю запросили Аркадія Олександровича Казарянца, який до сьогодні очолює цей колектив. Концертмейстер ансамблю – дружина Аркадія Казарянця – Овсанна Говганнесян.

До складу ансамблю входять шанувальники української пісні: викладачі, інженери, поліграфісти, музиканти й співаки-професіонали. За складом колектив інтернаціональний: його ядро складають українки, є вірмени та представники від змішаних шлюбів.

Ансамбль «Дніпро» двічі (2001, 2006) брав участь у Фестивалі мистецтв українського зарубіжжя «Український спів у світі». У 2001 р. був удостоєний Диплому фестивалю, а в 2006 р. відзначений Грамотою Міністерства культури України.

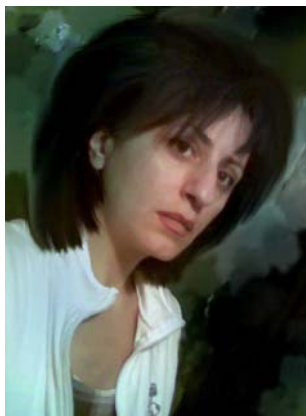
Щороку ансамбль «Дніпро» бере участь у Фестивалі народної творчості народів, що проживають на території Вірменії. Глядачі завжди тепло зустрічають «Дніпро» з його чудовим репертуаром українських пісень.

Репертуар ансамблю складається з хорових творів української та вірменської народної й сучасної музики, а також музичних творів народів інших національностей, що проживають на території Вірменії (греків, поляків, євреїв, німців, білорусів, курдів, росіян, грузин, асирійців).

Ансамбль «Дніпро» – постійний учасник культурних програм багатьох урядових і громадських заходів, усіх культурних заходів української громади Вірменії.

Ансамбль «Дніпро» здобув широку популярність, завоював любов і визнання публіки не лише у Вірменії, але й за її межами.

ГРУЗІЯ

Майя БОБОХІДЗЕ

Майя Яківна Бобохідзе – хоровий диригент, художній керівник і диригент Молодіжного хору «Юність» Асоціації українців – мешканців Грузії

Народилася 1957 року в Тбілісі. Батько – Бобохідзе Яків Варламович – заслужений композитор Грузії, мама – Абуладзе Варвара Георгіївна – диригент.

Закінчила вісім класів Тбіліської середньої школи № 60 (1972), Перше музичне училище м. Тбілісі (1977). У 1980 р. вступила на диригентсько-хоровий факультет Грузинської державної консерваторії, яку закінчила 1985 р. за спеціальністю педагог, диригент хору.

У 1977–1982 рр. М. Бобохідзе працювала головним диригентом вокально-хореографічного ансамблю «Аоні» (м. Тіанеті).

Була лауреатом I, II, III Всесоюзних фестивалів (1977, 1981, 1987) і тричі нагороджена за перше місце «Золотою медаллю».

У 1982 р. брала участь у концерті на міжнародному ярмарку в м. Пловдив (Болгарія) та нагороджена спеціальним призом «Велика золота медаль».

Учасниця та лауреат багатьох республіканських конкурсів і фестивалів. Виїздила на гастролі в Болгарію, Югославію, Пакистан.

У 1982–2000 рр. М. Бобохідзе працювала художнім керівником і диригентом хору «Арагві» (м. Душеті), а в 2000–2009 рр. – у центрі музичної та художньої терапії м. Тбілісі.

З 1998 р. М. Бобохідзе працює на громадських засадах у культурно-освітньому центрі Асоціації українців – мешканців Грузії диригентом дитячого вокального ансамблю «Червона калина» та жіночого вокального ансамблю «Дивограй».

У 2008 р. М. Бобохідзе створила вокальний квартет «Сонечко», а наступного року на його основі – молодіжний хор «Юність» і є його художнім керівником і диригентом.

Вокальний ансамбль «Червона калина» і вокальний квартет «Сонечко» брали участь у багатьох конкурсах, концертах та фестивалях, стали лауреатами фольклоріад 2001, 2007, та міжнародних фестивалів 2009 та 2010 років Грузії.

Молодіжний хор «Юність»

Молодіжний хор «Юність» створено 2009 р. на базі вокального квартету «Сонечко» Асоціації українців – мешканців Грузії. Засновники: Михайло Борис, Майя Бобохідзе, Сергій Мордовін, Теона Гвадзабія, Тенгіз Сургуладзе та Ія Германашвілі. Художній керівник і диригент Молодіжного хору «Юність» – Майя Яківна Бобохідзе.

Хор «Юність» під керівництвом М. Бобохідзе став лауреатом міжнародних фестивалів: «Під небом Тбілісі» (2009); «Кавказіада – 2010» (2010).

Хор брав участь в урочистих концертах, присвячених дням народження Лесі Українки (25.02.2010) й Тараса Шевченка (9.03.2010).

У репертуарі хору «Юність»: українські й грузинські народні пісні в класичній та сучасній обробках.

РОСІЙСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ

Вікторія СКОПЕНКО

Вікторія Іванівна Скопенко – хоровий диригент, художній керівник Української народної хорової капели Москви, Заслужений працівник культури України (1999), член Всеросійського музичного товариства, Міжнародного союзу музичних діячів та Регіонального громадського Фонду імені І. С. Козловського.

Народилася в Києві. Закінчила Київське державне музичне училище імені Р. М. Глієра, хормейстерський факультет Київської державної консерваторії імені П. І. Чайковського за спеціальністю «хормейстер, диригент хорів, викладач хорових дисциплін» та «симфонічне диригування» (факультативно). Методику хорового диригування В. Скопенко переймала від маестро Павла Муравського.

Навчаючись у консерваторії, працювала хормейстером і концертмейстером Народної хорової капели Київського політехнічного інституту.

У 1985 р. В. Скопенко переїхала до Москви. Працювала в Правлінні Всеросійського музичного товариства відповідальним секретарем творчих комісій по роботі з дітьми й молоддю та з академічного хорового співу, керівником відділу інформації та діаспори в Культурному центрі України в Москві.

У 1992 р. В. Скопенко організувала в Москві Українську хорову капелу.

Одночасно з мистецькою працею В. Скопенко займається активною громадською діяльністю: почесний член Російського відділення Міжнародного руху неогуманістів III тисячоліття, заступник голови, а з 2005 року – голова Регіональної громадської організації «Українці Москви», заступник голови Об'єднання українців Росії.

Українська народна хорова капела Москви

Коли в 1992 р. при Об'єднанні українців Москви «Славутич» вирішили створити ансамбль української пісні, художнім керівником запросили випускницю Київської державної консерваторії імені П. І. Чайковського Вікторію Іванівну Скопенко. На той час вона вже сім років мешкала в Москві, й у неї була творча мрія – зібрати однодумців і організувати український хор. Як фахівець високого класу В. Скопенко створила абсолютно унікальний колектив. У 1994 р. Постановою колегії Міністерства культури України Українську хорову капелу Москви удостоєно звання «Народна».

Творче спрямування капели – популяризація української пісенно-хорової культури в Російській Федерації та за її межами, розвиток традиції українського хорового співу, що сформувалася в Москві до 20-х років минулого століття.

В репертуарі, поряд із народними піснями в традиційному викладі, композиціями на основі національних обрядів, особливе місце посідає українська духовна музика: твори М. Дилецького (VII ст.), М. Березовського й Д. Бортнянського (VIII ст.), М. Леонтовича й О. Кошиця (XX ст.), а також хорові п'єси сучасних композиторів: В. Герасимчука, В. Філіпенко, П. Майбороди, Г. Струве, А. Юрлова та інших авторів.

Особливу увагу в капелі приділяють вивченню українських традицій і національної обрядовості – підготовлені літературно-музичні композиції «Святвечір», «Великдень», «Весілля», «Українське застілля», «Вечорніці». Творчі сили капели виконали улюблену всіма оперу М. Лисенка «Наталка-Полтавка». А в 2010 р. капела взяла участь у постановці музичної вистави «Маруся Чурай» за віршованим романом Ліни Костенко.

У складі капели понад 80 учасників різних національностей (українці, росіяни, вірмени, білоруси, євреї), об'єднаних любов'ю до української пісні. У рамках капели існують малі вокальні форми (дуети, вокальні ансамблі), солісти, які мають індивідуальний репертуар, що включає романси та авторські пісні, виконавці бардівських пісень, а також інструменталісти: баяніст, скрипаль, бандуристка.

Протягом сімнадцяти творчих сезонів Українська народна хорова капела є постійним організатором, натхненником і учасником щомісячних «Українських музичних салонів у Москві» та мистецьких заходів українських національно-культурних організацій.

Із капелою часто виступають солісти: Заслужена артистка Росії й України, солістка Великого театру Галина Черноба, Заслужений артист України, соліст Московської філармонії Руслан Кадиров.

Із просвітницькими творчими програмами Українська народна хорова капела виступала в різних містах Росії: Санкт-Петербург, Петрозаводськ, Воронеж, Володимир, Суздаль, Ярославль, Твер, Іваново, Можайськ, Пушкіно та ін. У 2004 р. капела брала участь у II-му Міжнародному фестивалі хорів у Польщі (Щецин), у 2005 р. в рамках Фестивального проекту «Москва – містам Європи» виступала у Фінляндії й Швеції.

Традиційними для Української народної хорової капели Москви стали творчі поїздки по містах України: Київ, Львів, Івано-Франківськ, Луцьк, Одеса, Суми, Полтава.

УКРАЇНА

Ірина ДУШЕЙКО

Ірина Віталіївна Душейко – художній керівник Народної хорової капели «Дніпро» Київського Національного університету імені Тараса Шевченка.

Народилася 1973 року в Києві. Закінчила Київське музичне училище імені Р. М. Глієра, клас хорового диригування (1993). У 1998 р. закінчила Національний університет культури та мистецтв, отримавши спеціальність «диригент народного хору». У 2001 р. закінчила аспірантуру Національного університету культури та мистецтв, відділення музичної педагогіки.

Навчалась у педагогів: Г. Л. Горбатенко, Ю. Ю. Галатенко, М. Ю. Хардаєв, С. Є. Павлюченко, І. Я. Павленко.

З 1999 р. працювала хормейстером, а з 2009 р. працює художнім керівником Народної хорової капели «Дніпро».

Народна хорова капела «Дніпро»

Народна хорова капела «Дніпро» Київського національного університету імені Тараса Шевченка – один із найдавніших співочих колективів України: хоровий осередок (церковну капелу) створено в Київському університеті імені св. Володимира 1843 року.

Капелу очолювали корифеї українського музичного мистецтва. Перший регент церковної капели – А. Асінг. Поряд із ним почав працювати Володимир Станіславський, який з 1859 р. протягом 25 років керував світським університетським хором. Паралельно, в 1860-х рр., Микола Лисенко створив чоловічий хор, у репертуарі якого переважали народні пісні. Наприкінці XIX ст. університетським хором три роки керував Яків Калішевський – диригент хору при Софійському соборі. У 1903–1906 рр. диригентом чоловічого хору Київського університету був учень Миколи Лисенка Яків Яциневич. У 1908 р. хор Київського університету очолював Олександр Кошиць. За десять років під його керівництвом капела озвучила понад 150 хорових творів західноєвропейських та українських композиторів (М. Лисенка, К. Стеценка, О. Кошиця, В. Ступницького). У 1916 р. капела уперше в світі виконала «Щедрик» в обробці М. Леонтовича.

Хор Київського університету
з О. Кошицем

У повоєнні роки капелю керували В. Гальченко, П. Лубенський, Я. Міщенко. В 1964 р., під керівництвом Михайла Хардаєва, капела здобула звання «Народна» й стала називатися «Дніпро».

З 1976 по 2009 рік Народною хоровою капелю «Дніпро» керував Іван Павленко. За цей період творчі здобут-

ки колективу сягнули міжнародного рівня: капела успішно здійснила три творчі проекти в межах партнерських відносин з університетом м. Констанц (Німеччина, 1999, 2002, 2009); з великим успіхом представляла українську хорову музику в Росії, Молдові, Вірменії, Литві, Латвії, Естонії, Болгарії (1989), Нідерландах (1991); у 2005 р. капела виборола Першу премію на Міжнародному конкурсі православної церковної музики у м. Хайнувка (Польща); у 2006 р. здобула Гран-прі на IV Всеросійському фестивалі-конкурсі української народної пісні імені Олександра Кошиця в Москві; успішно виступила на Міжнародному хоровому форумі у Мінську (2007); у 2008 р. отримала Срібну нагороду на XVIII Міжнародному хоровому конкурсі духовної музики на честь Єпископа Яна Войташека (Словаччина); у 2009 р. здійснила гастрольну подорож до Німеччини, де в одному з кращих залів Європи – Берлінській філармонії виконала сценічну кантату Карла Орффа «Карміна Бурана» в супроводі симфонічного оркестру Берлінської музичної академії. Один із вагомих здобутків колективу – запис компакт-диску до святкування 170-річчя Київського національного університету імені Тараса Шевченка (2004).

З 2009 р. Народну хорову капелу «Дніпро» очолюють Ірина Душейко (художній керівник), Ігор Тилик та Михайло Вандаловський (диригенти). І нині капела «Дніпро» успішно змагається з професійними й аматорськими колективами України та зарубіжжя, беручи участь у різноманітних концертах, фестивалях та конкурсах: у 2009 р. здійснила гастрольну поїздку до Німеччини, де в Берлінській філармонії виконала разом із великим хором та симфонічним оркестром Collegium Musicum (музичне об'єднання двох Берлінських університетів – Вільного й Технічного) кантату Карла Орффа «Карміна Бурана»; у травні 2010 р. була на гастролях у м. Констанц (Німеччина) та взяла участь у V Міжнародному фестивалі хорового співу в м. Жерза (Франція).

У репертуарі капели понад 200 творів вітчизняної й зарубіжної хорової класики, народні пісні. Серед них чільне місце відведено творам М. Березовського, А. Веделя, Д. Бортнянського, М. Лисенка, О. Кошиця, М. Леонтовича, К. Стеценка, М. Колесси, А. Вахнянина, Л. Ревуцького, Б. Лятошинського, С. Рахманінова, Й. С. Баха, А. Брукнера, К. Орфа.

**Народна хорова капела «Дніпро»
з І. Павленком**

**Народна хорова капела «Дніпро»
з І. Душейко, І. Тиликом, М. Вандаловським**

Юрій ЛЮБОВИЧ

Юрій Васильович Любович – хоровий диригент, художній керівник Кіровоградського муніципального камерного хору, Заслужений діяч мистецтв України (1993), Почесний громадянин Кіровограда (2005).

Народився 1941 р. в Кіровограді. У 1958 р. з золотою медаллю закінчив Кіровоградську середню школу № 3 й став працювати слюсарем на заводі «Червона зірка». У 1959–1963 рр. навчався в Кіровоградському музичному училищі. Після закінчення училища працював на Далекому Сході викладачем музичної школи в Комсомольську-на-Амурі, від 1966 р. – викладач училища мистецтв Хабаровська й художній керівник Хабаровського молодіжного хору. У 1970 р. закінчив Одеську державну консерваторію імені А. В. Нежданової по класу хорового диригування.

Від 1971 р. Ю. Любович працює в Кіровоградському музичному училищі: спочатку завідувачем відділення хорового диригування, від 1975 р. – заступником директора з навчальної роботи, у 1981–2004 рр. – директором училища. 1985 р. з ініціативи Ю. Любовича в музичному училищі відкрито кімнату-музей видатного композитора Кароля Шимановського.

Від 1978 р. Ю. Любович – художній керівник Кіровоградського міського камерного хору (нині – муніципальний).

У 1998 р. Ю. Любович створив новий колектив – жіночий хор «PRIMA VISTA», який 1999 р. здобув дві перемоги на міжнародних конкурсах: у м. Дармштадт (Німеччина) – «Срібний диплом», у м. Тампере (Фінляндія) – «Золота печатка». 2000 р. Ю. Любович створив міський дитячий хор.

Ю. Любович – один з ініціаторів започаткування на Кіровоградщині Всеукраїнського фестивалю-конкурсу «Нейгаузівські музичні зустрічі», який з успіхом проходить з 1988 р.

У квітні 2001 р. за проектом Ю. Любовича в Кіровограді відбувся перший фестиваль дитячого хорового співу «Золотий Орфей», в якому брали участь дитячі хорові колективи загальноосвітніх та дитячих музичних шкіл Кіровоградської, Черкаської та Дніпропетровської областей.

Ю. Любович є головою Кіровоградського відділення Фонду культури України, Кіровоградського відділення Міжнародного благодійного фонду Кирила Стеценка, ведучим телепрограми «Контрапункт», президентом Благодійного фонду підтримки хорового мистецтва в Кіровоградській області.

Кіровоградський муніципальний камерний хор

Кіровоградський міський (нині – муніципальний) камерний хор засновано в 1978 р. Засновник і художній керівник камерного хору – Юрій Васильович Любавич. Творчий колектив під керівництвом Ю. Любавича став багаторазовим переможцем і призером вітчизняних та міжнародних конкурсів.

Знаний далеко за межами Кіровограда камерний хор протягом трьох десятиліть вабить і зворушує своєю майстерністю не тільки шанувальників хорового мистецтва.

Хоровий колектив полонив своїми найвищої складності програмами слухачів чи не всієї Європи, ставав лауреатом багатьох престижних хорових фестивалів та конкурсів. Серед останніх досягнень: участь і лауреатство в «Юрмала-96», «Одеса-96», «Тампере-97» (Фінляндія), «Дармштадт-1999» (Німеччина), «Івано-Франківськ-2000», «Дніпропетровськ-2001», «Львів-2002», «Ріхтерфест-2005», «Дніпропетровськ-2006», «Сопот-2007» (Польща).

Леонід ЯТЛО

Леонід Петрович Ятло – хоровий диригент, педагог, музично-громадський діяч, директор – художній керівник Уманського муніципального камерного хору, доцент кафедри музикознавства та вокально-хорових дисциплін Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, президент Фонду культурно-освітніх ініціатив «АЕДА», член Національної всеукраїнської музичної спілки, заслужений працівник культури України.

Народився 1958 року. Музичну освіту здобув у Київській державній консерваторії імені П. І. Чайковського за спеціальністю «музичне мистецтво, диригент хору, викладач хорових дисциплін» (1982), де засвоїв методику диригування Павла Муравського. Навчався в Європейській Академії хорових диригентів (Німеччина, 1996).

Л. Ятло працював диригентом Народної хорової капели АН УРСР (з 1978), Державного ансамблю пісні і танцю «Поділля» Вінницької обласної філармонії (з 1982), Народної хорової капели ветеранів війни і праці Уманського МБК (з 1985), Народного академічного хору «Юність» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (з 2006).

Л. Ятло – організатор, засновник і художній керівник Уманського камерного хору Музичного товариства України (1986) (з 1996 – Уманський муніципальний камерний хор); Дитячого хору «АЕДА» Дитячої вокально-хорової школи «АЕДА» (1996) при заснованому ним Фонді культурно-освітніх ініціатив «АЕДА» (1995).

Л. Ятло – лауреат I Всеукраїнського конкурсу хорових колективів імені М. Леонтовича (Київ, 1989); міжнародних хорових конкурсів: Саратов (Росія, 1990), Варна (Болгарія, 1991), Кантонігрос (Іспанія, 1992), Ареццо (Італія, 1995), Тур (Франція, 2000), Барселона (Іспанія, 2006); дипломант Міжнародного конкурсу хорового співу в Шпіталь-Драу (Австрія, 1995), Міжнародного конкурсу камерних хорів «Marktoberdorf’2001» (Німеччина, 2001), Міжнародного музичного фестивалю в Пйомбіно (Італія, 2003), Міжнародного музичного фестивалю в Мілорд-Хейвен (Уельс, 2004); учасник багатьох міжнародних музичних фестивалів за кордоном та в Україні.

Л. Ятло – автор навчального посібника для студентів вищих навчальних закладів «Теорія та методика роботи з дитячим хором», навчальних посібників, методичних рекомендацій та наукових статей з актуальних проблем розвитку педагогіки музичного мистецтва.

Уманський муніципальний камерний хор

Уманський камерний хор створено 1986 року. Засновник і директор–художній керівник хору – заслужений працівник культури України Леонід Петрович Ятло. З 1996 р., з набуттям статусу «муніципальний», хор працює на професійній основі.

Широкий і різноманітний репертуар хору представляє національну й зарубіжну музику різних епох і стильових напрямків від шедеврів епохи Відродження та українського бароко до кращих зразків сучасної вітчизняної і світової хорової музики.

Високий рівень виконавської майстерності та професіоналізм колективу відзначено лауреатськими званням та призами престижних всеукраїнських і міжнародних хорових конкурсів: Перша премія I Всеукраїнського конкурсу хорових колективів імені М. Д. Леонтовича та Приз за краще виконання на конкурсі творів М. Леонтовича (Київ, 1989); Перша премія і Приз за краще виконання сучасної музики Міжнародного конкурсу серед переможців національних конкурсів (Росія, Саратов, 1990); Друга премія та Приз за краще виконання обов'язкового твору XXI Міжнародного хорового конкурсу «Професора Г. Дімітрова» (Болгарія, Варна, 1991); Друга та четверта премії XVI Міжнародного хорового конкурсу «Cantonigros '92», (Іспанія, Кантонігрос, 1992); Друга премія XLIII Міжнародного поліфонічного конкурсу «Guido D'Agezzo», (Італія, Ареццо, 1995); Третя премія XXIX Міжнародного хорового конкурсу «Flogilege vocal de Tours», (Франція, Тур, 2000). Хор дипломант XXXII Міжнародного конкурсу хорового співу (Австрія, Шпітгаль-Драу, 1995); VII Міжнародного конкурсу камерних хорів «Marktoberdorf'2001» (Німеччина, 2001).

Хор представляв Україну в чотирнадцяти міжнародних музичних фестивалях: у Великій Британії (1998), Німеччині (1997, 2001), Італії (1995), Франції (1997, 2000), Іспанії (1992, 1993, 1994, 1995), Австрії (1995), Чехії (1993), Росії (1991), Естонії (2002).

Колектив – учасник міжнародних хорових фестивалів в Україні: «Передзвін» (Івано-Франківськ, 2002), «Золотоверхий Київ» (Київ, 2006).

Концертні записи хору та їх трансляція здійснені Національним телебаченням і радіо України, радіо Каталонії, Російським телебаченням, Баварським радіо Німеччини.

В Україні й Німеччині вийшли у світ три компакт-диски колективу з записами національної й зарубіжної музики.

ХОРОВІ КОЛЕКТИВИ – ПОЧЕСНІ ГОСТІ КОНКУРСУ

ПОЛЬЩА

Вацлав МІЦКЕВИЧ

Вацлав Міцкевич – художній керівник і диригент Хору імені Адама Міцкевича в м. Рибнік, Заслужений діяч культури Польщі.

Народився 1954 року в м. Рибнік. Випускник Музичної академії в м. Катовіце та м. Бидгощ. Із 1978 р. керував любительськими хорами. У 1992–2008 рр. працював директором початкової школи № 13 у м. Рибнік. Із 1983 р. – керівник Хору імені Адама Міцкевича в м. Рибнік.

Викладає в Рибницькій філармонії та співпрацює з колективом народного танцю «Пригода». Заслужений діяч культури Польщі (1995).

Хор імені Адама Міцкевича

Хор імені Адама Міцкевича засновано 1913 року. Хоровий колектив бере активну участь у культурному житті міста та регіону. Виступає в Польщі та за кордоном (Франція, Німеччина, Чехія, Словаччина, Угорщина, Литва). Лауреат багатьох конкурсів та фестивалів. Репертуар хору включає релігійні й світські пісні, обробки польських народних пісень та пісень інших народів. Членами хорового гурту є люди без спеціальної музичної освіти, але вони знають нотну грамоту. До свого 100-річного ювілею хор готує запис диску та видання монографії. Художній керівник і диригент хору – Вацлав Міцкевич.

УКРАЇНА

Віталій Іванович Газінський – хоровий диригент, педагог, Народний артист України, професор Вінницького національного педагогічного університету, художній керівник і головний диригент Камерного хору «Вінниця».

Народився 1945 року на Хмельниччині.

Закінчив Хмельницьке музичне училище та Одеську державну консерваторію імені А. В. Нежданової (клас професора Д. Загребського).

Працював із самодіяльними, навчальними та професійними хоровими колективами: керівник хору Вінницького музичного училища, художній керівник ансамблю пісні й танцю «Поділля» Вінницької обласної філармонії, народної самодіяльної капели Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. З 1984 р. – засновник та керівник Камерного хору «Вінниця».

Віталій ГАЗІНСЬКИЙ

Міський камерний хор «Вінниця»

Вінницький камерний хор заснував 1984 року випускник Одеської державної консерваторії імені А. В. Нежданової Віталій Іванович Газінський. Із 1993 р. колектив має статус «Міський» і працює на професійній основі. За час існування Камерний хор «Вінниця» неодноразово представляв Україну на престижних європейських хорових конкурсах та фестивалях. Він є володарем Гран-прі таких хорових конкурсів: «Могутни Божа» (Білорусь, 1994), Конкурс ім. Г. Димитрова (Болгарія, 1995), «Південна Пальміра 95» (Одеса, Україна, 1995), «Поющая Россия» (Москва, РФ), Міжнародного хорового конкурсу в м. Пінчув (Польща, 2006), «Поющий мир» (Санкт-Петербург, РФ, 2007). Крім цього, хор є лауреатом і дипломантом конкурсів хорової музики «Guido D'Arezzo» (Італія, 1997), «FLORILEGE VOCAL DE TOURS» (Франція, 1999), «Jastrzębie Zdrój» (Польща, 2004), «Поющий мир» (Санкт-Петербург, РФ, 2006).

У 1997 році за краще виконання творів духовної музики на конкурсі «Guido D'Arezzo» колектив було удостоєно честі продемонструвати свою виконавську майстерність на аудієнції у Папи Римського Іоана Павла II і отримати його високу оцінку та благословення.

Вінницький камерний хор визнавався одним із кращих хорів України за підсумками звітів майстрів мистецтв та народної творчості у 1993, 1999 та 2001 рр. За цей час підготовлено та виконано близько 200 творів вітчизняної та зарубіжної класики, обробок українських народних пісень, сучасних хорових композицій.

Високий рівень виконавської майстерності та професіоналізм колективу відзначено й державними нагородами: 4 артисти хору отримали звання «Заслужений артист України».

Щорічно хор дає близько 60-ти концертів як на Вінниччині, так і в різних куточках України та за її межами.

ТВОРЧІ БІОГРАФІЇ ХУДОЖНІХ КЕРІВНИКІВ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ НАРОДНИХ ХОРІВ – УЧАСНИКІВ ФЕСТИВАЛЮ

МОЛДОВА (ПРИДНІСТРОВ'Я)

Сергій УРСОВ

Сергій Іванович Урсов – художній керівник Народного фольклорного хорового колективу «Хрустовчанка», Заслужений працівник культури ПМР.

Народився 1960 року в селі Хрустова, Кам'янського району Молдавської РСР. У 1980 р. закінчив Сорокське культосвітнє училище. У 1986 р. пройшов курси підвищення кваліфікації при Кишинівському інституті культури.

Також є художнім керівником народного вокально-інструментального ансамблю «Дністрияни» Хрустовського сільського будинку культури.

Народний фольклорний хоровий колектив «Хрустовчанка»

Народний фольклорний хоровий колектив «Хрустовчанка» створений 1987 року на базі Хрустовського сільського будинку культури (Кам'янський район, ПМР).

Засновник і художній керівник – Сергій Іванович Урсов.

У 1989 р. фольклорному хоровому колективу «Хрустовчанка» присвоєно почесне звання «Народний».

1990 р. – лауреат Республіканського фестивалю «Ністру ламанул тев» (м. Кишинів).

1991 р. – учасник Всесвітнього фестивалю «Берегиня» (м. Луцьк).

1996 р. – учасник декади ПМР у Вінницькій області.

2001 р. – учасник підсумкового концерту Фестивалю мистецтв українського зарубіжжя «Український спів у світі» на III Всесвітньому форумі українців.

Нині колектив у чудовій творчій формі й працює над новими творами.

УКРАЇНА

Федір Іванович Ущাপовський – художній керівник Народного самодіяльного хору «Діброва», лауреат все-союзних, всеукраїнських та міжнародних конкурсів-фестивалів, Заслужений працівник культури України, Заслужений діяч мистецтв ПМР.

Народився 1950 року на Вінниччині. У 1970 р. закінчив Тульчинське училище культури. У 1970–1971 рр. працював методистом Піщанського РБК. З 1973 р. – художній керівник ВІА «Лаври». З 1986 р. – художній керівник хорового колективу «Діброва».

Федір УЩАПОВСЬКИЙ

Народний самодіяльний хор «Діброва»

Народний самодіяльний хоровий колектив «Діброва» Піщанського районного будинку культури Вінницької області розпочав свою творчу діяльність у 1986 році на базі Піщанської райспоживспілки.

Засновник та художній керівник колективу – Федір Іванович Ущাপовський, Заслужений працівник культури України, Заслужений діяч мистецтв ПМР, диригент – Катерина Борисівна Семко, Відмінник освіти України.

У 1989 р. хор «Діброва» став лауреатом III Всесоюзного фестивалю народних талантів.

1989 р. – лауреат Всесоюзного Шевченківського свята «В сім'ї вольній, новій».

У 1991 р. хору «Діброва» присвоєно почесне звання «народний».

1991 р. – лауреат Всеукраїнського фестивалю «Єднайтеся, брати українці».

У 1995 р. продовжує творчу діяльність на базі Піщанського РБК.

1999 р. – лауреат Всеукраїнського огляду народної творчості.

2003 р. – дипломант Всеукраїнського огляду народної творчості.

2009 р. – учасник Хорової асамблеї, присвяченої 95-річчю П. І. Муравського.

В репертуарі: українські народні пісні в обробці К. Стеценка, М. Леонтовича, В. Захарченка, Ф. Ущাপовського, колядки та щедрівки, обрядові пісні.

Колектив відомий на Вінниччині й по всій Україні та в сусідніх Придністров'ї й Молдові.

Диригує П.Муравський

Катерина СЕМКО

Катерина Борисівна Семко – художній керівник дитячого зразкового хорового колективу «Контраст». Відмінник освіти України.

У 1983 р. закінчила Кіровоградський педагогічний інститут імені О. С. Пушкіна (музично-педагогічний факультет).

З 1983 року працює вчителем музики в Піщанському навчально-виховному комплексі ЗОШ I–III ступенів – гімназії.

Дитячий зразковий хоровий колектив «Контраст»

Дитячий зразковий хоровий колектив «Контраст» Піщанського НВК ЗОШ I–III ступенів – гімназії, створений 1983 року. Художній керівник та засновник колективу Катерина Борисівна Семко.

Колектив неодноразовий призер районних та обласних фестивалів народної творчості, лауреат фестивалю-конкурсу, присвяченого 125-річчю від народження М. Д. Леонтовича.

В репертуарі хору класичні твори, обробки українських народних пісень та твори сучасних композиторів.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зборами співзасновників
Міжнародного хорового конкурсу-фестивалю
імені Павла Муравського
Протокол № 2 від 23 січня 2010 р.
Голова Зборів
В. М. КИРНАСІВСЬКИЙ

**ПРОГРАМА
ПЕРШОГО МІЖНАРОДНОГО
ХОРОВОГО КОНКУРСУ-ФЕСТИВАЛЮ
ІМЕНІ ПАВЛА МУРАВСЬКОГО**

Село Дмитрашківка
Піщанського району Вінницької області
24–28 червня 2010 року

24 червня (четвер)

- 09.00–18.00 – заїзд хорових колективів здалеку, реєстрація, розселення;
- 13.00–14.00 – обід;
- 15.00–17.00 – науково-практична конференція «Хорова школа Павла Муравського й розвиток традиції українського акапельного хорового співу на сучасному етапі».
- 17.30–18.00 – полудень;
- 18.30–20.00 – збори керівників хорових колективів в Оргкомітеті (організаційні питання, жеребкування);
- 20.30–21.30 – вечеря.

25 червня (п'ятниця)

- 08.00–09.00 – сніданок;
- 09.00–реєстрація представників акредитованих ЗМІ;
- 09.30–11.00 – майстер-клас Павла Муравського (робота із зведеним хором за програмою урочистого відкриття Конкурсу-фестивалю);
- 11.30–13.30 – відвідання хоровими колективами Меморіальної садиби-музею Павла Муравського; культурно-просвітницька програма «Зачарована долина»;
- 14.00–15.00 – обід;
- 15.30–17.30 – акустичні репетиції академічних хорових колективів у залі Будинку культури (по 15 хв., за графіком);
- 15.30–17.00 – прес-конференція Оргкомітету;
- 17.30–18.00 – полудень;
- 17.30–18.30 – концертна програма місцевих хорових колективів (природний амфітеатр);
- 19.00 – урочисте відкриття Першого Міжнародного хорового конкурсу-фестивалю імені Павла Муравського;
- 19.30 – концерт-презентація (природний амфітеатр);
- 21.00–23.00 – вечеря та вечір зустрічей хорових колективів; прес-клуб.

26 червня (субота)

- 08.00–09.00 – сніданок;
- 10.00–14.00 – конкурсні виступи;
- 14.00–15.00 – обід;
- 15.00–18.30 – виступи народних хорових колективів;
- 17.30–18.00 – полудень;
- 19.00–20.30 – виступи академічних хорових колективів – почесних гостей конкурсу;
- 21.00–23.00 – вечеря та вечір зустрічей хорових колективів; прес-клуб.

27 червня (неділя)

- 08.00–09.00 – сніданок;
- 09.30–11.00 – майстер-клас Павла Муравського (робота із зведеним хором за програмою урочистого закриття Конкурсу-фестивалю);
- 11.00–14.00 – культурно-просвітницька програма: екскурсії пам'ятними місцями Піщанському району (за графіком);
- 14.00–15.00 – обід;
- 15.30–17.00 – виступи хорових колективів – учасників конкурсу на відкритих майданчиках (за графіком);
- 17.30–18.00 – полудень;
- 18.30 – урочисте закриття Конкурсу-фестивалю; гала-концерт учасників конкурсу та презентація музичних творів, присвячених Міжнародному хоровому конкурсу-фестивалю імені Павла Муравського (природний амфітеатр);
- 21.00–23.00 – підсумковий круглий стіл;
- 21.00–23.00 – вечеря та вечір зустрічей хорових колективів; прес-клуб.

28 червня (понеділок)

- 08.00–9.00 – сніданок;
- 09.30 – від'їзд хорових колективів здалеку;
- 10.00–11.00 – підсумкова прес-конференція;
- 11.30 – підсумкове засідання Оргкомітету.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зборами співзасновників
Міжнародного хорового конкурсу-фестивалю
імені Павла Муравського
Протокол № 2 від 23 січня 2010 р.
Голова зборів
В. М. КИРНАСІВСЬКИЙ

ПОЛОЖЕННЯ ПЕРШОГО МІЖНАРОДНОГО ХОРОВОГО КОНКУРСУ-ФЕСТИВАЛЮ ІМЕНІ ПАВЛА МУРАВСЬКОГО

Головна мета Міжнародного хорового конкурсу-фестивалю імені Павла Муравського – розвиток традиції акапельного академічного співу; поширення творчих засад хорової школи всесвітньо відомого диригента й педагога ХХ–ХХІ століть Павла Муравського; популяризація української хорової культури у світі; ознайомлення із взірцевими творами української та зарубіжної класичної музики ХVІ–ХХ ст., обробками народних пісень і творами сучасних композиторів; обмін творчими здобутками.

I. УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ ХОРОВОГО КОНКУРСУ-ФЕСТИВАЛЮ

Конкурс-фестиваль проводиться в селі Дмитрашківка Піщанського району Вінницької області з 24 по 28 червня 2010 року.

1. У Конкурсі-фестивалі беруть участь академічні мішані хори (від 18 до 30 осіб).
2. Для участі у відбірковому турі Конкурсу-фестивалю необхідно до 30 березня 2010 року надіслати до Організаційного комітету такі матеріали (на електронних і паперових носіях):
  - анкету-заяву учасника;
  - аудіо чи відеозапис хору (10 хв.);
  - резюме (стисло);
  - фото хору і його керівника на електронному носії (CDR);
  - один комплект хорових партитур, запропонованих до конкурсного виступу.

Адреса Організаційного комітету Першого Міжнародного хорового конкурсу-фестивалю імені Павла Муравського:

Україна, 24700, Вінницька область, смт. Піщанка, вул. Леніна, 36.
тел: (04349) 2-11-45, 2-15-06, факс: 2-10-95
E-mail: pischankarada@mail.ru

Схема доїзду до місця проведення Конкурсу-фестивалю:

Залізницею: потяги Москва–Одеса, Київ–Одеса – до станції Рудниця.

Автотранспортом: Київ–Умань–Бершадь–Крижопіль–Піщанка–Дмитрашківка; Львів–Хмельницький–Вінниця–Немирів–Тульчин–Вапнярка–Крижопіль–Піщанка–Дмитрашківка; Одеса–Умань–Бершадь–Крижопіль–Піщанка–Дмитрашківка; Кишинів–Дубосари–Рибниця–Кам'янка–пункт пропуску Болган–Піщанка–Дмитрашківка; Мінськ–Овруч–Житомир–Вінниця–Піщанка–Дмитрашківка.

ФОРМА АНКЕТИ-ЗАЯВКИ:

- повна назва колективу, поштова та електронна адреси, контактні телефони, факс;
- П. І. Б. художнього керівника, звання;
- список членів колективу (учасники хору, супроводжуючі особи – не більше двох, включно з водіями автобусів) із зазначенням посад і повних дат народження;
- програма конкурсного виступу (із зазначенням хронометражу творів, авторів і дат їхнього життя);
- анкета-заявка завіряється підписом художнього керівника хору або підписом і печаткою керівника організації, що направляє колектив на конкурс-фестиваль;
- зазначити вид транспорту (літак, потяг, автобус).

ФОРМА РЕЗЮМЕ (1 стор.):

- рік створення хору, засновники;
  - нагороди;
  - концертні виступи;
  - записи;
  - характеристика репертуару;
  - творча біографія керівника.
3. Оргкомітет здійснює відбір конкурсантів і надсилає хоровим колективам запрошення на участь у Конкурсі-фестивалі.
  4. Під час реєстрації керівник додає для роботи журі 5 (п'ять) комплектів партитур конкурсного виступу і повідомляє секретаря Оргкомітету про можливі зміни в конкурсній програмі (але не більше двох творів). Також надає: програму виступу на відкритті й закритті Конкурсу-фестивалю з хронометражем; уточнений список учасників (П. І. Б. – повністю, посада, артисти хору за партіями). При собі мати паспорти або документи, що посвідчують особу.
  5. Усі хорові колективи беруть участь у відкритті й закритті Конкурсу-фестивалю, де кожний хоровий колектив повинен мати гарно оформлену табличку з назвою колективу й державний прапор країни, яку представляє.
Після урочистого відкриття Конкурсу-фестивалю проводиться концерт-презентація хорових колективів, а після урочистого закриття проводиться гала-концерт.
  6. **Концерт-презентація.** Виступає кожен хоровий колектив (до 5-ти хвилин) і виконує два твори – обробку народної пісні країни, яку він представляє, та твір за власним бажанням.
Гала-концерт. Виступають: володар Призу імені Павла Муравського; хорові колективи, нагороджені ступеневими, спеціальними та почесними дипломами з творами за пропозицією режисера концерту та за згодою керівника хору (до 3-х хв.).
  7. Кожному хоровому колективу необхідно вивчити твори для зведеного хору:
    - на відкриття: «*Боже, великий, єдиний*» (слова О. Кониського, музика М. Лисенка, версія аранжування О. Кошиця);
    - на закриття: «*Реве та стогне Дніпр широкий*» (слова Т. Шевченка, мелодія Д. Крижанівського, аранжування В. Косенка); Д. Бортнянський «*Многолетие*» (мале і велике).
  8. Кожному хоровому колективу пропонується репрезентувати довільну програму на відкритих майданчиках села Дмитрашківка у межах 20 хв. (виступи за окремим графіком).
  9. Приймаюча сторона забезпечує учасників Конкурсу-фестивалю проживанням і чотириразовим харчуванням. Дорожні витрати – за рахунок відряджаючої сторони.
  10. Виконання умов проведення Конкурсу-фестивалю, термінів надання матеріалів, конкурсних вимог – обов'язкове для всіх учасників.

11. Керівники колективів несуть персональну відповідальність за дотримання їхніми учасниками особистої безпеки, протипожежних, санітарно-гігієнічних правил та норм поведінки.
12. Акредитацію ЗМІ Оргкомітет розпочинає за місяць до Конкурсу-фестивалю.
13. Під час конкурсних виступів не дозволяється фото й відео зйомка та аудіо запис (окрім акредитованих ЗМІ). Замовити придбання цих матеріалів можна під час реєстрації.

II. КОНКУРСНІ ВИМОГИ ТА НАГОРОДИ

1. Програма має складатися з творів а'саррелла; до програми не включаються твори для сольного голосу в супроводі хору.
2. Програма конкурсного виступу передбачає виконання:
  - обов'язкового конкурсного твору – «Тече вода в синє море» (слова Т. Шевченка, музика Б. Лятошинського);
  - народної пісні (в класичній або сучасній обробці);
  - твору сучасної національної хорової музики, написаної у XXI ст.;
  - вільної програми, що складається з кількох різнохарактерних творів.
3. **Конкурсний виступ.** Порядок творів у конкурсному виступі – довільний. Тривалість виступу хорового колективу-конкурсанта – від 25 до 30 хв.
4. Виступи хорових колективів оцінюються за 10-бальною системою. В основі критеріїв оцінки конкурсних виступів: *якість елементів хорової звучності; дотримання жанрових і стильових особливостей виконання; розкриття художньо-образного контексту творів; виконавська майстерність; складність та різноманітність програми; сценічна культура.*
5. Оцінка конкурсного виступу складається з суми балів за кожен твір (обов'язковий конкурсний твір; обробка народної пісні; твір сучасної хорової музики), за вільну програму (одна оцінка) та загальної (середньої) оцінки всіх членів журі. У випадку отримання хоровими колективами однакової кількості балів, вирішальними є голоси Голови журі й Почесного Голови журі.

Оціночні листи здаються до Оргкомітету за підписами членів журі одразу після виступу хору.

Головний приз (Гран-прі) присуджується за результатами голосування членів журі та додаткових голосів Голови журі й Почесного Голови журі.

Рішення журі є остаточним і оформляється протоколом Оргкомітету за підписами членів журі.
6. Результати виступів хорових колективів оголошуються на урочистому закритті Конкурсу-фестивалю. Головний приз вручає Почесний Голова журі Павло Муравський.
7. Нагороди:
  - **Головний приз – Приз імені Павла Муравського** з грошовою премією (30 % призового фонду): – *за найвищий вокальний, художньо-виконавський рівень та яскравий індивідуальний стиль.*
  - **Дипломи ступеневі** з грошовими преміями:
    - диплом I ступеня (20 % призового фонду);
    - диплом II ступеня (15 % призового фонду);
    - диплом III ступеня (10 % призового фонду).
  - **Спеціальні дипломи** з заохочувальними грошовими преміями (5% призового фонду):
  - **Почесний диплом учасника Першого Міжнародного хорового конкурсу-фестивалю імені Павла Муравського** з пам'ятним сувеніром: – *отримують усі хорові колективи.*

КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ПРОГРАМА
«ЗАЧАРОВАНА ДОЛИНА»
для учасників Першого Міжнародного
хорового конкурсу-фестивалю
імені Павла Муравського

1. Відвідання Меморіальної садиби-музею Павла Івановича Муравського в селі Дмитрашківка Піщанського району Вінницької області.
2. Похід у ландшафтний заказник «Зачарована долина» та заповідне урочище «Княгиня».
3. Поїздки до історико-культурних пам'яток Піщанського району.
4. Гостини в Сільськогосподарському відкритому акціонерному товаристві «Сад України» в селі Дмитрашківка.
5. Гостини в Сільськогосподарському виробничому кооперативі «Прогрес» у селі Студена.
6. Екскурсія на промислове підприємство – Публічне акціонерне товариство «Плазма Тек» у смт. Рудниця.

МЕМОРІАЛЬНА САДИБА-МУЗЕЙ
ПАВЛА ІВАНОВИЧА МУРАВСЬКОГО

21 листопада 2009 року в селі Дмитрашківка Піщанського району Вінницької області урочисто відкрито Меморіальну садибу-музей Павла Івановича Муравського – нашого сучасника, видатного хорового диригента й педагога ХХ–ХХІ століть, Героя України, Народного артиста України, лауреата Державної (тепер – Національної) премії України імені Тараса Шевченка та Міжнародної премії імені В. І. Вернадського, повного кавалера орденів «За заслуги», почесного академіка Академії мистецтв України, професора Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.

Творча громадськість Піщанського району запропонувала, а районна рада підтримала створення Меморіальної садиби-музею видатного земляка на місці його рідної хати в селі Дмитрашківка. Будували та облаштовували садибу-музей усенародною толокою.

Це один із небагатьох прикладів в Україні, коли ще за життя видатному митцю віддається заслужена шана, повага й гідно поцінюється його творчість.

Наш громадянський і людський обов'язок зробити так, щоб подвижницька праця й творча спадщина великого диригента й педагога, нашого земляка П. І. Муравського стала взірцем самовідданої творчості нинішнім і майбутнім поколінням. Тому під час відкриття Меморіальної садиби-музею започатковано **Міжнародний хоровий конкурс-фестиваль імені Павла Муравського**, який проводитиметься на батьківщині маестро, в селі Дмитрашківка, щороку в переддень його народження.

Творчий принцип Міжнародного хорового конкурсу-фестивалю імені Павла Муравського – розвиток традиції акапельного академічного співу; поширення творчих засад хорової школи всесвітньо відомого диригента й педагога ХХ–ХХІ століть Павла Муравського; популяризація української хорової культури у світі; ознайомлення із взірцевими творами української та зарубіжної класичної музики ХVІ–ХХ ст., обробками народних пісень і творами сучасних композиторів; обмін творчими здобутками.

Почесним Головою журі Міжнародного хорового конкурсу-фестивалю обрано маестро Павла Івановича Муравського.

Ідея створення Меморіальної садиби-музею виникла 15 років тому, коли Федір Іванович Ущатовський, художній керівник народного хору «Діброва» та народного вокально-інструментального ансамблю «Лаври», заслужений працівник культури України та заслужений діяч мистецтв Придністровської Молдавської Республіки, разом із Катериною Борисівною Семко, художнім керівником дитячого хору, відмінником освіти України, брали участь у роботі Республіканського семінару керівників хорів, що проводився в Харкові під керівництвом Павла Івановича Муравського.

На той час ще стояла стара хата, в якій народився й прожив дитячі роки Павло Муравський (Моравський), надвірні будівлі, які ще можна було б відновити та облаштувати садибу-музей. Але ініціатор цієї справи Ф. І. Ущатовський зіткнувся з черствістю, невіглаством чиновників, які в різні часи займали високі посади як у районі, так і в області, не знаючи і не розуміючи значущості того, що зробив своєю подвижницькою працею для мистецтва, для української культури й України в цілому П. І. Муравський і яку унікальну спадщину цей видатний митець і педагог залишає майбутнім поколінням.

І тільки через 15 років цю ідею вдалося втілити в життя. На сесії Піщанської районної ради, за ініціативи

голови районної ради В. М. Кирнасівського, було розглянуто й підтримано лист-звернення Ф. І. Ущатовського до депутатів районної ради про створення Меморіальної садиби-музею П. І. Муравського на його батьківщині в селі Дмитрашківка та виділено з районного бюджету 10 тисяч гривень для започаткування цієї справи.

На превеликий жаль, хата вже була розвалена, залишилися тільки погріб і напівзруйнований сарай. А ще лишалося головне – бажання людей та підтримка депутатів районної ради й голови ради В. М. Кирнасівського зробити добру справу. За громадської ініціативи утворено Організаційний комітет зі створення Меморіальної садиби-музею Павла Івановича Муравського та започаткування Міжнародного фестивалю хорового мистецтва ім. П. І. Муравського.

Будівництво та облаштування Меморіальної садиби-музею розпочато в липні 2009 року. На місці садиби видатного земляка зібралися учні та вчителі місцевої школи, сусіди П. І. Муравського, голова Піщанської районної ради, голова Організаційного комітету В. М. Кирнасівський, ініціатор цієї справи, заслужений працівник культури України Ф. І. Ущатовський, голова села О. М. Луньова.

Було проведено збори, приурочені початку будівництва. Присутні зацікавлено слухали виступи В. І. Кирнасівського та Ф. І. Ущатовського, які розповіли про

життя й творчість видатного земляка, наголосили на тому, яку важливу, потрібну справу розпочинають учасники зборів.

А справа була не проста й нелегка, адже довелося прибирати залишки старої хати й на її місці будувати нову.

Було багато скептиків, які не вірили, що в кризовий рік, практично без коштів, можна побудувати хату та облаштувати Меморіальну садибу-музей.

Але завдячуючи добродійності щирих людей та натхненню самого маєстро, вдалося за короткий час зробити, здавалося б, неможливе.

На 95-літній ювілей П. І. Муравського до Києва прибула делегація від Піщанського району в складі голови районної ради В. М. Кирнасівського, голови села Дмитрашківка О. М. Луньової, ініціатора створення садиби-музею, заслуженого працівника культури України Ф. І. Ущатовського. Вітаючи ювіляра з днем народження, даруючи йому запашний коровай на вишитому подільському рушникові та його портрет, створений Федором Івановичем, земляки порадували Павла Івановича, що розпочато будівництво хати й створення Меморіальної садиби-музею його імені, показали перші фотографії ведення робіт.

Великого маестро до сліз схвилювала ця новина, й він перейнявся бажанням по змозі допомогти землякам у цій справі.

А письменник, головний редактор журналу «Український Світ», ініціатор і учасник видання біографічної книжки «Павло Муравський. Феномен одного життя» О. А. Шокало зобов'язався забезпечити музей значною кількістю матеріалів про життя, творчу й педагогічну діяльність П. І. Муравського; він став представником Організаційного комітету в Києві.

Добра справа об'єднала добродійних людей – байдужих не було, допомагали хто чим міг. Організаційний комітет вдячний за допомогу В. Г. Житнику – директору ТОВ «Енергоінвест», В. Й. Килимнюку – генеральному директору Облпаливо, В. В. Цимбалюку – директору ДП Крижопільський лісгоспзаг, В. К. Коліснику – директору СВАТ «Сад України», О. Г. Кучеру – голові СВКП «Прогрес», С. М. Сауляку – голові СВКП «Піщанський», В. П. Слободянюку – директору «ПлазмаТек», В. З. Болтянському – директору ТОВ «ПлазмаТек Транс», І. Кравцю – голові СФГ «Кайл», В. М. Ременяку – директору ТОВ «Райсількомунсервіс», М. Соломончуку – директору КП «Водоканал», М. Соломончуку – директору ДП «Піщанський кар'єр», В. Пухняку – директору Оптово-роздрібною бази, С. Полішевському – директору «Райсільгоспэнерго», В. М. Ткачуку – директору «Піщанські ЕМ», Д. Г. Чвалюку – начальнику Піщанської установи 59, М. В. Скрипник – начальнику Управління культури і туризму Вінницької обласної державної адміністрації, К. І. Висоцькій – директору Вінницького державного краєзнавчого музею та його працівникам, вчителям та учням Дмитрашківської загальноосвітньої школи, громаді села Дмитрашківка, учасникам народного хору «Діброва» та його художньому керівникові Ф. І. Ущатовському, який від першого дня разом із сім'єю трудився не покладаючи рук над втіленням своєї ідеї.

Організаційний комітет вдячний усім, хто будував, упорядковував, хто доклав сили свого серця, розуму й рук до цієї спільної благородної справи на славу всієї України, хто чим міг долучився до цієї культурної толоки, хто в день відкриття, відклавши всі свої турботи, прибув з обласного центру й столиці у славне подільське село, аби вклонитися землі, яка народила й зростила генія українського хорового мистецтва.

Всі добрі люди зібралися пошанувати маестро й привітати його з відкриттям Меморіальної садиби-музею та започаткуванням Міжнародного хорового конкурсу-фестивалю його імені. Всі висловили велике сердечне спасибі нашому славному землякові Павлові Івановичу Муравському за його культурне подвижництво й патріотизм.

Високий талант і чистосердечність Павла Муравського ось уже 95 років утверджують у світі чистоту, велич і доброту української душі, феномен української нації – мелодійний, душевний, зворушливий спів. Маестро сповнений духовної наснаги й творчих задумів та невтомно утверджує в житті своє заповітне: *«Найкращий спів – це чистий спів. Чистий спів, можна порівняти з чистою водою і чистим повітрям: чистої води хочеться напитися, чистим повітрям хочеться надихатися, чистого співу хочеться наслухатися, з чистою людиною хочеться насніжуватися. Чистота в інтонуванні повинна стати бажанням чистоти в житті взагалі. Потрібно всім нам до неї прагнути. Але якість сама не прийде, за якість треба боротися».*

Ось ми й долучаємося до боротьби за чистоту, якість українського співу й українського життя, до продовження нашої культурної традиції, яку протягом 75 років своєї творчо-педагогічної діяльності утверджує наш великий земляк. Маєстро Павло Муравський як достойний учень і послідовник легендарних диригентів Олександра Кошиця, Нестора Городовенка, Дмитра Котка своїм ви-

соким обдаруванням продовжив і збагатив давню традицію українського хорового мистецтва. Завдяки ініціативі земляків творчо-педагогічні досягнення П. І. Муравського набудуть продовження в нинішніх і майбутніх поколіннях українців.

Життя і творчість П. І. Муравського – взірць служіння рідному народові, збереження й примноження його унікального духовного надбання – українського хорового співу, за чистоту, високу якість якого протягом 75 років самовідданої творчо-педагогічної праці дбає наш хоровий патріарх.

Близкучі виступи творчих колективів «Трембіга» й «Думка», які чарували не одне покоління слухачів майже на всьому Євразійському континенті, неодноразові перемоги на престижних міжнародних конкурсах студентського хору Національної музичної академії України під керівництвом легендарного маєстро, засвідчують велич таланту й педагогічного хисту патріарха хорового акапельного співу – нашого земляка П. І. Муравського.

Незважаючи на свій 95-літній вік, великий майстер і сьогодні працює не покладаючи рук, борючись за чистоту не тільки співу, а й щирих людських стосунків. Заповітний творчий задум П. І. Муравського, з яким він звертався неодноразово до всіх Президентів України, – створити з кращих співаків України Взірцевий президентський хор, який стане співочим колективом світового рівня. Цей хор потужно працюватиме на розвиток української співочої культури й на міжнародний авторитет Української держави.

З таким хором можна здійснити високохудожні записи пісенних творів на слова Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, що дуже сприятиме популяризації української культури у світі. Маєстро живе надією, що йому таки вдасться явити в національну культуру еталонного пісенного Кобзаря. Павло Іванович покладає на цей мистецький проект великі сподівання, бо пісенне озвучення геніальної Шевченкової поезії має стати показником якості й українського співочого мистецтва, й життєвої спроможності українців.

З особистого творчого досвіду маєстро Муравський знає: природний акапельний спів формує співочу й загальну культуру народу – його здатність самоорганізовуватись. *«Традиційний український хоровий спів у натуральному ладі сприяє наведенню ладу в суспільстві»*, – ця позиція Павла Муравського має історичне підтвердження: *«Якби в Українській державі всі справи йшли таким ладом, як спів у цьому хорі, то була б перша держава на світі...»*, – так у 1922 році відгукнулася голландська преса на виступ Української республіканської капели під орудою Олександра Кошиця.

Організаційний комітет зі створення Меморіальної садиби-музею Павла Івановича Муравського та започаткування Міжнародного хорового конкурсу-фестивалю імені Павла Муравського, громадськість Піщанського району, депутати районної ради сподіваються, що ініціативу земляків великого диригента й педагога Павла Муравсько-

го підтримують майстри хорового акапельного співу, творчі колективи з усієї України, а також державні органи, на які покладено функції сприяння розвитку музичного мистецтва й культури в цілому. Це дасть поштовх відродженню природної основи унікального українського співу, адже технічний прогрес завдав нашому співу великої шкоди, і тепер насправді дуже рідко можна почути природний голос та чистий спів.

Меморіальна садиба-музей Павла Івановича Муравського розташована в мальовничому подільському селі Дмитрашківка (за історичними хроніками, відоме як давнє місто Дмитрашків), у заповідній місцевості «Зачарована долина» (площею 280 гектарів), яку визначила й затвердила сесія Вінницької обласної ради. Тут також знаходиться заповідна ділянка урочища «Княгиня» з цілющими джерелами мінеральних вод, які за якістю, згідно з висновком Одеського інституту курортології, не поступаються знаменитій «Нафтусі». В цьому урочищі до 1917 року був маєток княгині Єлизавети Петрівни Трубецької (Долгорукової), яка, проживаючи у Франції, влітку приїздила відпочивати в цей справді райський куточок Поділля.

Це одна з наймальовничіших місцевостей Наддністрянщини: з прямовисними скелями в кілька десятків метрів, рельєфними серпантинами, стрімким струмванням річки Кам'янки між двома великими пагорбами, з унікальним розмаїттям флори й фауни, занесеним до Червоної книги України.

Раді зустрічі з вами в цьому заповідному краї!

ЛАНДШАФТНИЙ ЗАКАЗНИК МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ «ЗАЧАРОВАНА ДОЛИНА»

Ландшафтний заказник місцевого значення «Зачарована долина», який знаходиться на території Піщанського району, створено для збереження унікального природного комплексу – долини річки Кам'янка (лівої притоки Дністра).

Особливістю цієї місцевості є її геологічна будова, в основі якої дуже потужний пласт вапняків. Ці гірські породи утворилися в неогеновий період (15–25 млн. років тому), коли тут було мілководне море. Відмерлі панцирі морських організмів – молюсків, осідали на морське дно, їх скам'янілі рештки утворили підводні округлі горби – вапнякові рифи. Коли територія знову стала сушею, річка Кам'янка за тисячі років своїм руслом прорізала вапнякові товщі й дає нам можливість власними ногами пройти по колишньому дну колишнього моря.

Долина річки Кам'янка каньйоноподібна, зі стрімкими схилами, з яких б'ють численні джерела мінеральних вод (більшість за мінеральним складом аналогічні відомій воді «Регіна»), зі скелями, невеликими печерами й гротами. Пейзаж тут нагадує гірський. Бистра течія Кам'янки теж нагадує гірську річку, а за оцінкою фахівців-гідрологів ця річка є найчистішою у Вінницькій області.

Мальовничі схили «Зачарованої долини» – справжній природний парк, у якому майже в ідеальній пропорції лісові ділянки поєднані з відкритими просторами. Не вкриті лісом вапнякові схили являють собою ділянки цілинного степу. Окремі дерева

й кущі (черешня-антипка, глід, шипшина) серед буйноцвіття степу створюють тут дивовижні за мальовничістю композиції без будь-якого втручання людини. Завдяки річці й численним джерелам, цей степ навіть у засушливі періоди не залишається зовсім без води, тому життя трав у спеку не завмирає: від сходження снігу й до настання морозів десятки видів рослин змінюють одне одного на природному конвеєрі цвітіння й плодоношення. У квітні сині китички гадючої цибульки змінює лілувато-блакитний барвінок трав'янистий, за ними поспішає вкрити все білим цвітом полуниця (вона ж у зеніті літа пригостить тут усіх духмяними ягодами), у травні квіткове море виграє всіма кольорами, а знавця рослин вражають рідкісні види маків, горлянки, шавлії. Червень-липень перетворюють верхні частини вапнякових схилів у царство ковили. Нечуй-вітер, любочки, козельці та десятки інших невисоких степових трав квітнуть і потім чекають, поки їх плоди-парашутики рознесе вітер. Волошка розлога, миколайчики та інші види перекотиполя тим часом підставляють літньому сонцю усі боки, щоб до осені наростити собі округле тіло, а потім аж до зими їх сухі стебла котяться по схилах «Зачарованої долини» химерними клубками.

Вапнякові скелі в долині Кам'янки – домівки для багатьох надзвичайно рідкісних тварин. Це єдине місце в області, де збереглися червонокнижні види змії – полоз лісовий (ескулапова змія) та мідянка, до речі обидва ці види плазунів не отруйні. Світ комах цієї місцевості ґрунтовно не досліджений, але вже виявлені надзвичайно рідкісні джміль яскравий (водиться тільки на виходах вапняку!) і бджола-тесляр (ксилокопа фіолетова). А найбільша цінність тваринного світу «Зачарованої долини» – кажани. Ту зустрічається 12 видів кажанів, із яких 9 видів – особливо рідкісні для України. Як відомо, всі види кажанів у Європі перебувають під особливою охороною, Україна є країною-учасником міжнародної конвенції щодо збереження цих корисних і загадкових тварин.

Заповідна територія «Зачарована долина» займає площу 280 гектарів (визначена й затверджена сесією Вінницької обласної Ради). Тут розташована заповідна ділянка урочища «Княгиня» з цілющими джерелами мінеральних вод, які, згідно з висновком Одеського інституту курортології, за якістю не поступаються знаменитій «Нафтусі». В цьому урочищі до 1917 року був маєток княгині Єлизавети Петрівни Трубецької-Вінклер (Долгорукової), яка, проживаючи у Франції, влітку приїздила відпочивати в цей чарівний куточок Поділля.

Це одна з наймальовничіших місцевостей Наддністрянщини: з прямовисними скелями в кілька десятків метрів, рельєфними серпантинами, стрімким струмуванням річки Кам'янка між двома великими пагорбами, з унікальним розмаїттям флори й фауни, занесеним до Червоної книги України

ПІЩАНСЬКИЙ КРАЙ

Історико-культурологічно-статистична довідка

Піщанка і район

В історичних джерелах Піщанка вперше згадується в 1734 році під назвою «Піщана». Через 50 років село стало називатись Піщанка. Цей населений пункт колись був власністю Конецпольських, згодом Любомирських. Наприкінці XVIII ст. Піщанка була передана в державну казну, а в середині XIX ст. передана в довготермінову оренду генералу С. В'язмітінову, згодом знову належала казні.

З воз'єднанням правобережної України з Росією Піщанка увійшла до Ямпільського повіту Подільської губернії.

В 50-х роках XIX ст. Піщанка стає волосним центром. З 1897 р. діяла школа грамоти для дівчаток, також було училище. Зростає матеріальний і культурний рівень життя населення.

За постановою ВУЦВК від 7 березня 1923 р. «Про адміністративно-територіальний поділ Подільської губернії» було утворено Піщанський район Тульчинської округи. У 1962 р. район було приєднано до Крижополя, а з 22 грудня 1966 р. знову відновлено.

Селище міського типу Піщанка (з 1956) розташоване за 160 км од Вінниці. З обласним центром має автобусне, залізничне сполучення. Піщанський район займає площу 595 км², межує з Ямпільським, Крижопільським, Тростянецьким, Чечельницьким районами Вінницької області, з Кодимським районом Одеської області та Республікою Молдова.

На території району налічується 29 населених пунктів, із них 2 селища міського типу, 8 селищ та 19 сіл.

Населення району становить 22,3 тис. осіб, із них 6,5 тис. осіб проживає в міській місцевості та 15,8 тис. осіб у сільській місцевості.

У Піщанському районі діють 2 промислових підприємства, 48 малих підприємств, 193 підприємства роздрібною торгівлі. Працюють 1272 підприємців-фізичних осіб.

Функціонує митний пост «Піщанка».

У районі діють 12 дошкільних закладів, 17 загальноосвітніх навчальних закладів, школа-інтернат, 1 дитячий позашкільний заклад. У загальноосвітніх школах навчається 2 166 учнів.

Система охорони здоров'я району складається з 24 закладів, зокрема 2 поліклініки, 2 лікарняних амбулаторій та 20 фельдшерсько-акушерських пунктів.

Мережа закладів культури налічує 21 будинок культури, 18 бібліотек, історико-краєзнавчий музей, 3 громадські музеї, 1 музей-садибу та школу естетичного виховання.

Спортивна база району має 1 стадіон, 39 спортивних майданчиків, 15 спортивних залів, 8 футбольних полів, 2 стрільбища, 3 тренажерних зали.

Природа

У селах району багато джерел, ставків, протікають річки Кам'янка, Окниця, Савранка.

Майже 22 % площ займають масиви лісів. Переважають мішані ліси. Багата місцевість на такі будівельні матеріали: пісок, глину, вапняк. Ґрунти переважно чорноземні. Ґрунтово-кліматичні умови сприятливі для ведення сільського господарства.

Найбільшим природним багатством району є земельні ресурси та унікальні можливості для вирощування сільськогосподарських культур. Аграрним виробництвом у районі займаються 40 сільгоспдприємств.

Площа сільськогосподарських угідь становить 41 885 га. У галузевій структурі сільського господарства переважає рослинництво. Найкращі показники у вирощуванні сільськогосподарських культур мають господарства СВК «Прогрес» (с. Студена), ПСП «Промінь» (с. Трибусівка), СВАТ «Сад України».

На території району розміщується заказник загальнодержавного значення «Гарячківська дача» та краєзнавча перлина Піщанської землі – урочище «Княгиня» з мальовничими краєвидами, численними насадженнями рідкісної австралійської сосни та джерелами мінеральних вод (у т. ч. типу «Нафтуся»).

На території Піщанського району розташоване мальовниче село Миролюбівка (колишня назва села – Христище). Із невеликого лісового джерела витікає річка Кам'янка. Вздовж берегів її, на території нинішнього Піщанського району, налічується понад 40 джерел, деякі із них мають лікувальні властивості (мінеральні води). Далі річка протікає вздовж села Дмитрашківка, яке в минулому, як і Христище було містом і налічувало сім церков. В цьому селі у 1870–1880 рр. поселилася княгиня Єлизавета Петрівна Трубецька-Вінклер (уроженка роду Долгорукових). Княгиня вела досить прогресивний спосіб життя, як на той час, та направила на адресу тодішньої влади

«ходатайство» про будівництво земської школи для дітей місцевих селян на місці недіючого костелу, чим викликала на себе гнів католиків та можновладців і за що змушена була заплатити державній казні 40 000 рублів штрафу. Через що розорилась і змушена була переселитися в значно менший маєток на території нинішнього урочища «Яри» (місцева назва «Княгиня»). Отож на території «Ярів» знаходився палац Єлизавети Петрівни та підсобні приміщення, в господарстві була одна бричка для «світських» виїздів та ретельно впорядкований двір із рідкісними зеленими насадженнями. Деякі із них разом із алеєю каштанів збереглися до сьогодні.

Про унікальність урочища та своєрідність його флори і фауни свідчать такі факти: на пагорбах та урвищах ярів ростуть сосни особливої австрійської породи. З ранньої весни до пізньої осені тут милують око лісові квіти: підсніжники, проліски, сон-трава, подекуди зустрічаються білі фіалки, крокуси, горицвіт, не кажучи вже про цілі плантації конвалій, анемон та рясту.

Княгиня знала про цілющу силу джерельної води та лікувальні властивості тамтешніх трав і використовувала свої знання для зцілення навколишніх селян. Чистотіл, м'ята, живокіст, алтея лікарська, материнка, первоцвіт, барбарис, терен, глід, кизил, звіробій, медунка, суниця – ось далеко неповний перелік зеленої аптеки лісових схилів вздовж річки Кам'янка.

Вздовж берегів річки, мимо колишніх поселень посеред дрімучої природи до основного джерела, яке і дає животворний початок річці Кам'янка, відкрито пішохідний туристичний маршрут.

Уславлені люди

Говорячи про унікальну подільську природу Піщанського краю, переймаємось гордістю й за наших найталановитіших людей.

К. Домінчен

Ю. Рябчинська

Село Дмитрашківка є колискою славетного, відомого всьому світові хорового диригента й педагога ХХ–ХХІ століть Павла Івановича Муравського. 21 листопада 2009 року в селі Дмитрашківка відкрито Меморіальну садибу-музей Павла Івановича Муравського – Героя України, Народного артиста України, лауреата Державної премії України імені Т. Г. Шевченка та Міжнародної премії імені В. І. Вернадського, повного кавалера ордена «За заслуги», почесного академіка Академії мистецтв України, професора Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.

У духовну скарбницю занесено також імена уродженців Піщанської землі: Климентія Домінчена – відомого українського композитора й диригента; Марії Вакалюк-Дорошенко – письменниці.

Піщанську землю також прославила Юлія Рябчинська – олімпійська чемпіонка з веслування на байдарках.

Історико-культурні пам'ятки

На державний облік узято 28 пам'яток історії та культури, 5 – археології, 5 – монументального мистецтва.

Старовинні пам'ятки архітектури, що розташовані в нашому краї, вражають величчю духу предків, мимоволі схиляєш голову перед пам'яттю безіменних майстрів. Відомими пам'ятками архітектури є палац та каплиця Чорноминських, побудовані архітектором Ф. К. Боффо в першій половині ХІХ ст. (нині Чорноминська ЗОШ І–ІІІ ступенів), Болганська церква Різдва Богородиці (1877), Червоний Млин (кінець ХІХ ст.), Дмитрашківська Свято-Троїцька церква (кінець ХІХ ст.), Свято-Михайлівська церква (кінець ХІХ ст.) в с. Кукули, церква Успія Богородиці (1874), Свято-Покровська церква (1799), Михайлівська дерев'яна церква (1827) в с. Трибусівка, Чорноминська церква Різдва Богородиці (1867), Свято-Покровська мурована церква (1799).

В селі Гонорівка знаходиться старовинний палац та парк початку ХІХ століття, місцеві жителі називають його «Огруд» (нині Гонорівська ЗОШ І–ІІІ ступенів). Парк є історичною пам'яткою, на його території розташований колишній панський маєток, що є пам'яткою архітектури місцевого значення. Палац запроектовано у 1850 році, а побудовано у другій половині ХІХ століття володарем маєтку Г. Косарським у стилі необароко. Старовинний парк налічує кілька десятків видів рідкісних та екзотичних дерев та кущів. Зокрема росте платан західний, біюта східна, липа американська, гледичія трьохколючкова, тополя біла, ялини, сосни, вік цих дерев складає від 200 до 400 років. Всі рідкісні та екзотич-

ні дерева містять таблички-маркування. Територія парку ділиться на дві частини по два береги річки Білоги та в цілому складає 5,5 га.

На мальовничому пагорбі над селом Чорномин височить палац графів Чорномських – палац-пам'ятник архітектури початку ХІХ століття. Чорномин – велике село в колишньому Ольгопільському повіті. Був час, коли воно називалось Розбійна і входило до складу так званої Чечельниччини – колишніх володінь генерал-губернатора Волинського й Подільського Т. І. Тутолміна (1739–1809). Незадовго до його смерті частину володінь Тутолміна, разом із Розбійною, придбав Миколай Чарномський, уповноважений Софії Гречанки і ніби-то близький із нею, третьою дружиною Станіслава Щасливого Потоцького.

Антоні Хращевски, конторник у маєтку Потоцьких, так пише про неї і Миколая Чарномського: «Він, будучи уповноваженим і маючи можливість асигнувань у касі, якось захопив чималу суму на доплату чудового помістя, купленого у Тутолміна. Після такого зловживання Потоцька відсторонила його від асигнувань у своїй касі. А він, віддалений від каси, почав поступово віддалятися від своєї дами. Вибудував у придбаних володіннях розкішний будинок, у якому кожне віконне скло в бронзовій оправі коштувало 60 карбованців сріблом.

Збудувавши таку багату клітку для своєї майбутньої пташечки, він одружився на Ярошинській. З того часу Потоцька залишилась вдовою насправді».

Ставши господарем помістя, Миколай Чарномський змінив назву села Розбійна на Чорномин та заснував у ньому палац. Нащадком цього маєтку zostався його син Миколай Генрік, що народився біля 1828 року. Миколай Генрік дуже сильно підняв значимість Чорномина, заклавши тут у 1859 році завод по виготовленню цукру-рафінаду.

Миколай Генрік належав до тих небагатьох винятків, хто уже з першого покоління набував аристократичної гідності. Він розшукав і запросив на роботу видатного архітектора і не шкодував коштів на будівництво своєї резиденції. Датою будівництва палацу в Чорномині вважається 1820 рік. Сам Франческо Боффо керував будівельними роботами. Видатний архітектор Франческо Боффо, родом із Сардинії, починаючи з 1820 року, активно творив у Одесі. В 1822–1844 рр. займав

посаду головного архітектора міста. Серед його творінь – палац графа Воронцова в Одесі, а також палац у Криму.

Чорноминський палац поставлено на похилому схилі пагорба серед величезного парку. Прямокутна будова з шестиколонним іонічним портиком, з одного боку, і напівкруглим ризалітом, що прикриває салон, оточений вісьмома колонами, з другого боку. Від великої групи палаців, розсипаних по території колишньої Речі Посполитої, Чорноминський палац відрізняється двома невеликими особливостями.

Отже, він не має власне фронтального фасаду. Шестиколонний портик у великому порядку підіймає трикутний фронтон і гладкий аттик, але не накриває собою вхід, як в інших класичних палацах. Під'їзд до палацу знаходиться біля бічного фасаду й відрізняється портиком, що спирається на перший поверх. Під цим портиком і був, власне кажучи, головний вхід у дім. Складається враження, що Боффо, проектуючи цей палац, навмисне загубив обов'язкову в ті часи ієрархію фасаду, щоб полегшити собі композицію всередині. Феномен цієї втрати ієрархії фасаду – це одна з особливостей Чорноминського палацу, побудованого на початку XIX століття.

Друга особливість, що вирізняє палац у Чорномині, – це колонада, одна з яких оточує півкруглий ризаліт, а інша підіймає плоский купол. Ось саме ця подібність і наводить на думку про порівняння з фасадом Білого Дому у Вашингтоні, спорудженого у 1792–1795 роках за проектом Ямеса Хобана. Дякуючи цьому порівнянню, палац у Чорномині здобув серед істориків назву «палацу з двадцятидоларової банкноти». Не може бути й мови, що Франческо Боффо знав резиденцію президентів Сполучених Штатів чи бачив її зображення. Але обидва архітектори могли, незалежно один від одного, дізнатися із одного й того ж джерела про тему півкруглого ризаліту з оточенням його колонадою.

За свідченнями, що збереглися, можна судити, що палац у Чорномині відрізняється бездоганними, пречудовими пропорціями, дякуючи яким, архітектура його виглядає елегантно й шляхетно.

Тепер Чорномин хоч і має певний колорит, але споруда стала неживою й абстрактною. А все ж Чорномин дарує особливу симпатію.

Чорноминський палац набагато відоміший у Польщі, ніж у нас в Україні й на Поділлі зокрема.

ІНФРАСТРУКТУРА

Готель: «Смачні харчі» – центр смт Піщанка, відстань від автостанції до готелю 100 м., адреса: вул. Подільська, 33, тел. 2-11-31

Телефонний та поштовий зв'язок:

Код АМТЗ: – 04349

смт Піщанка, вул. Пушкіна, 1

Мобільний зв'язок:

МТС, Київстар, Life, Djuce, Jeans.

Лікарні:

Піщанська центральна районна лікарня

смт Піщанка, вул. Леніна, 60 тел. 2-12-02

Чорноминська дільнична лікарня

с. Чорномин, тел. 2-73-56

Студенянська дільнична лікарня

с. Студена, тел. 2-45-33

Аптеки смт Піщанка:

Аптека № 66, вул. Леніна, 57, тел. 2-18-92

Аптечний пункт «Ромашка» вул. Леніна, 42

Аптечний пункт, вул. Леніна, 42

Банки:

ВАТ «Райффайзен Банк Аваль»

24700 смт Піщанка, вул. Леніна, 59, тел. 2-21-62

ЗАТ КБ «ПриватБанк»

24700 смт Піщанка, вул. Пушкіна, тел. 2-10-85

«Ощадбанк України»

24700 смт Піщанка, вул. Леніна, 30, тел. 2-10-02

У кожному відділенні банку працюють пункти обміну валют.

АЗС:

с. Чорномин

с. Болган

смт. Піщанка «ОККО»

смт. Піщанка ТОВ «Сенс»

смт. Піщанка ТОВ «Автогрупа-2005»

Транспортне сполучення:

Автобусна станція: смт Піщанка, вул. Кошового, 10

Розклад руху автобусів по Піщанській АС у напрямку на Вінницю:

5.00, 6.40, 10.00, 12.00, 14.40, 16.20

Розклад руху автобусів із Вінниці на Піщанку:

7.10, 9.05, 12.25, 15.25, 16.40, 18.00

Залізнична станція

смт Рудниця, с. Попелюхи

Таксі:

«Рубін» тел. 096-824-18-74

«Престиж» тел. 2-14-74, 098-521-20-16, 063-772-50-44

ДОБРОДІЙНИКИ
Першого Міжнародного хорового конкурсу-фестивалю
імені Павла Муравського

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ
ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«САД УКРАЇНИ»

Голова правління
СВАТ «Сад України» –
Володимир Климович
Колісник

СВАТ «Сад України» розташоване в селі Дмитрашківка, за 7 км від районного центру Піщанка та за 160 км від обласного центру Вінниця.

Напрямок спеціалізації сільськогосподарського акціонерного товариства – садівництво.

Площа сільськогосподарських угідь СВАТ «Сад України» становить 929 га. Середньооблікова чисельність працюючих – 148 осіб.

Підприємство, крім садівництва, займається вирощуванням зернових, цукрових буряків, соняшнику, сої, ріпаку.

У 2009 р. зібрано 4577 т. плодів, 397 т. зерна, 51 т. соняшнику, 41 т. ріпаку.

Рівень рентабельності підприємства становить 25%.

Гордість СВАТ «Сад України» – прибутковий черешневий сад. У 2009 р. господарство отримало по 51 центнеру кісточкових із гектара.

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ
ВИРОБНИЧИЙ КООПЕРАТИВ
«ПРОГРЕС»

Голова
СВК «Прогрес» –
Олександр Григорович
Кучер

СВК «Прогрес» розташований у селі Студена, за 8 км від районного центру Піщанка та за 170 км від обласного центру Вінниця. Напрямок спеціалізації кооперативу – виробництво продукції рослинництва, тваринництва, рибного й лісового господарства.

СВК «Прогрес» – багатогалузеве сільськогосподарське підприємство, за яким закріплено 4077 га ріллі, в господарстві утримується понад 1700 голів свиней та 1000 голів великої рогатої худоби, в т.ч. 305 корів.

Кооператив «Прогрес» став одним із передових с/г підприємств району та області, про що свідчать основні економічні показники роботи в рослинництві й тваринництві. Завдяки впровадженню передових інтенсивних технологій господарство вийшло на стабільно високий рівень урожайності: зернових – понад 40 цнт/га, соняшнику – 23–28 цнт/га, ріпаку 25–30 цнт/га. В галузі тваринництва надій молока на одну корову наближа-

ється до 6 тис. літрів за рік, середньодобові прирости свиней перевищують 500 грам, ВРХ – 550 грам.

Значні об'єми продукції тваринництва та рослинництва забезпечили грошові надходження від реалізації продукції в сумі 17–18 млн. грн. У 2009 р. чистий прибуток від реалізації продукції перевищив 4 174 тис. грн., а рентабельність по господарству склала 36 %, у т.ч. рослинництво – понад 50 %, а тваринництво – 27,5%.

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЛАЗМА ТЕК»

**Директор
ПАТ «Плазма Тек» –
Віктор Петрович
Слободянюк**

ПАТ «Плазма Тек» (попередня назва – ВАТ «Плазма Тек») засноване 2001 року, розташоване в смт. Рудниця за 18 км від районного центру Піщанка та за 150 км від обласного центру Вінниця.

ПАТ «Плазма Тек» – виробник зварювальних матеріалів найвищої якості. Продукція компанії – найновіші технологічні досягнення на теренах СНД. Чисельність персоналу в 2010 р. становить 500 осіб, обсяг виробництва 1200 тонн за місяць.

ВАТ «Плазма Тек» займається випуском електродів діаметром від 2 до 5 міліметрів «АНО-36», «АНО-4», «АНО-21», «МР-3», «Моноліт». Продукція компанії експортується у Молдову, Білорусь, країни Балтії, Румунію, Польщу, Азербайджан, Алжир. У 2007 р. географія експорту розширилась за рахунок Росії, Угорщини, Чехії та країн Середньої Азії.

Протягом 5 останніх років відбувається стабільне зростання обсягів виробництва й продажу в середньому на 50% у рік. У 2005 р. розпочато власне потужне виробництво дроту. У жовтні 2006 р. введений у дію новий цех із виготовлення електродів, що відповідає європейським вимогам до організації виробництва.

У 2008–2009 рр. підприємство зайняло перше місце в Україні за обсягами випуску зварювальних електродів, перше – з експорту та якості продукції.

Статутний фонд підприємства становить 3 522,3 тис. грн, оборот підприємства з основного виробництву складає 107 215,1 тис. дол. США. Обсяг виробленої продукції в діючих цінах станом на початок 2010 р. становить 107 845,9 тис.грн., що складає 98,3 % від загального обсягу по району.

ПАТ «Плазма Тек» є одним з основних бюджетотворюючих платників району..

ІНФОРМАЦІЙНІ СПОНСОРИ Першого Міжнародного хорового конкурсу-фестивалю імені Павла Муравського

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ АГЕНТСТВО УКРІНФОРМ

Українське національне інформаційне агентство УКРІНФОРМ – спадкоємець УТА, БУПу, УкТА, РАТАУ, за свою славетну 90-річну історію розвитку пройшов успішний шлях від невеличкої інформаційної служби, що складалася з кількох кореспондентів, до потужного інформагентства, широко відомого в Україні й за кордоном. Сьогодні УКРІНФОРМ співпрацює з багатьма зарубіжними інформаційними інституціями, у тому числі й світовими, на основі двосторонніх угод. УКРІНФОРМ – єдиний від України член Європейського Альянсу інформаційних агентств, а також член Асоціації національних інформаційних агентств країн Причорномор'я, який упродовж 2007 року головував у ній.

Поштова адреса Центрального офісу агентства: вул. Богдана Хмельницького, 8/16, Київ-1, МСП, 01001
office@ukrinform.ua <http://news.ukrinform.ua> <http://photo.ukrinform.ua>

ВІННИЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА ТЕЛЕРАДІОКОМПАНІЯ

Вінницька обласна державна телерадіокомпанія – найпотужніший з існуючих на сьогодні засобів масової інформації регіону. У своїй структурі вона має власний шостий метровий канал «ВДТ-6», обласне ефірно-проводове радіо і радіо «Хвиля», що працює в середньохвильовому діапазоні (873 кГц). Історія Вінницької ОДТРК почалася в листопаді 1932 р., коли було організовано Вінницький обласний комітет радіомовлення. Власне телевізійне мовлення в області розпочалося в лютому 1992 р. Нині Вінницька ОДТРК – сучасний, добре обладнаний технічний комплекс оперативного поширення аудіо- та відеоінформації на всю територію Вінницької, частини Хмельницької, Тернопільської, Одеської, Кіровоградської, Житомирської, Черкаської областей України, частково Молдови.

<http://vodtrk.com.ua>

УКРАЇНСЬКА СВІТОВА ІНФОРМАЦІЙНА МЕРЕЖА (УСІМ)

Українська світова інформаційна мережа (УСІМ) Міжнародної громадської організації українців «Четверга Хвиля» діє з 2006 р. й забезпечує інформаційні потреби українських громад у близько 100 країнах. Новини УСІМ виходять щотижня. Систематизовану інформацію УСІМ далі поширюють українські засоби масової інформації (друковані й електронні видання, радіо- й телеканали) по всьому світу. УСІМ як системна мережа надає достовірну інформацію про Україну та українців усім: нашим співвітчизникам та іноземним прихильникам України.

novaxvylya@gmail.com novaxvylya.iatp.org.ua/novyny.htm <http://novaxvylya.hmarka.net/novyny.htm>

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТИЖНЕВИК
«СЛОВО ПРОСВІТИ»

Тижневик Всеукраїнського товариства «Просвіта» протягом 15 років послідовно висвітлює проблеми й здобутки культурного розвитку та утвердження державності української мови, відкриває перед читачами забуті й приховані сторінки української історії, неухильно пропагує українську національну ідею та національно-демократичні тенденції в сучасному українському суспільстві. Газета постійно веде на своїх шпальтах активний діалог із читачами.

slovo_prosvity@ukr.net <http://slovoprosvity.org/>

Український Світ ЖУРНАЛ «УКРАЇНСЬКИЙ СВІТ»

Науково-популярний журнал універсального змісту «Український Світ» виходить із 1992 р. Часопис різнобічно висвітлює всі сфери життя Українського світу як етнокультурної, духовно-господарської, геополітичної реальності, виявляє й поширює дієвий досвід предків і нинішніх українців із матірньої землі й зарубіжжя, які своїми духовно-інтелектуальними, діловими зусиллями працюють на єдність збірної особи народу й цілісність етнічного світу.

ukrsvit@bigmir.net <http://novaxvylya.iatp.org.ua/novyny.htm>